

Jaarverslag 2005 Werkprogramma 2006

maart 2006

Colofon

Tekst interviews: Videm Communicatie

Tekeningen: Sylvia Weve

Foto's: Wiebe Kiestra (pagina 17+47)
Jeroen van der Meyde (pagina 37)

Vormgeving: Junior beeldvorming

Druk: Quantas

maart 2006

ISBN 90 7700534 X

Auteursrecht

Alle rechten voorbehouden. Mits de bronvermelding correct is, mogen deze uitgave of onderdelen van deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de AWT. Een correcte bronvermelding bevat in ieder geval een duidelijke vermelding van organisatiernaam en naam en jaartal van uitgave.

Inhoudsopgave

	Voorwoord	5
1	Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid	7
1.1	Ambities van de raad	7
1.2	Transparante aanpak en werkwijze	7
1.3	Samenstelling raad en secretariaat	9
1.4	Financiën	10
2	Werkprogramma, adviezen en doorwerking in 2005	11
2.1	Onderwerpen die ertoe doen	11
2.2	Uitgebrachte adviezen in 2005	12
	<i>Advies 61 Een vermogen betalen</i>	14
	<i>Advies 62 De waarde van weten</i>	19
	<i>Advies 63 Kennis voor beleid – beleid voor kennis</i>	24
	<i>Advies 64 Innovatie zonder inventie</i>	29
	<i>Advies 65 Ontwerp en ontwikkeling</i>	34
	<i>Advies 66 Diensten beter bedienen</i>	38
	<i>Advies 67 Tijd voor een opKIQer!</i>	44
	Briefadvies over onderzoeksloopbanen	49
	Briefadvies over de Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek	51
3	Evaluatie van de AWT periode 2001 - 2004	53
3.1	AWT zelfevaluatie	53
3.2	De commissie De Wijkerslooth	54
3.3	Aanbevelingen en acties AWT	55
4	Werkprogramma 2006	61
	Bijlagen	
	Bijlage 1: Publicaties AWT in 2005	63
	Bijlage 2: Gesprekspartners bij adviesprojecten	65
	Bijlage 3: Presentaties over AWT-adviezen	71
	Bijlage 4: Media-aandacht	75

Voorwoord

Voor de Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) was 2005 een enerverend jaar. De raad en het secretariaat hebben hard gewerkt en een record-aantal adviezen uitgebracht: zeven adviezen en twee briefadviezen. De commissie De Wijkerslooth heeft ons geëvalueerd en kwam met een overwegend positief oordeel. In maart van het afgelopen jaar vond de 150^e raadsvergadering plaats sinds onze oprichting. En na ruim tien jaar hebben wij afscheid moeten nemen van ons langstzittende raadslid Jozien Bensing.

Het afgelopen jaar hebben we veel adviezen uitgebracht over onderwerpen die in het brandpunt van discussies staan. Voorbeelden zijn onze adviezen over het kennisbeleid van de overheid, het innovatiebeleid voor het midden- en kleinbedrijf en de financiering van het universitaire onderzoek. Op verzoek van de ministeries van Economische Zaken (EZ) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) bracht de AWT in 2005 ook twee spoedadviezen uit: één over de kennisinvesteringsquote en één over het ontwerp van de nieuwe wet op het hoger onderwijs en onderzoek. Dit geeft aan dat onze adviezen gaan over onderwerpen die ertoe doen.

De commissie De Wijkerslooth kwam in oktober 2005 met zijn eindoordeel over de taakvervulling van de AWT in de periode 2001-2004. Een citaat uit het eindoordeel: 'De AWT heeft duidelijk aan kracht en kwaliteit gewonnen. Het werk van de raad is betekenisvol, de raad wordt zeer gewaardeerd en hij voorziet in een duidelijke behoefte'. Wij zijn blij met dit oordeel en zien het als een beloning voor het vele harde werk dat de raad en het secretariaat de afgelopen periode hebben verzet. De aanbevelingen van de commissie ter verbetering van het functioneren van de AWT nemen wij uiteraard ter harte.

Eind 2005 hebben we afscheid genomen van ons langstzittende raadslid Jozien Bensing. Jozien is ruim tien jaar raadslid geweest bij de AWT en heeft altijd met veel enthousiasme en bezieling haar werkzaamheden voor de AWT gedaan. We willen haar hartelijk danken voor haar inzet en betrokkenheid die zij al die jaren heeft getoond. We zullen haar missen.

Ten slotte willen we u, onze relaties, bedanken voor de tijd die u voor ons uittrekt. De vele gesprekken die wij ook het afgelopen jaar met u mochten voeren, hebben ons geïnspireerd en hebben onze adviezen verrijkt.

J.F. Sistermans
voorzitter

Dr V.C.M. Timmerhuis
secretaris/directeur

1

Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid

1.1 Ambities van de raad

De AWT is een onafhankelijke adviesraad voor regering en parlement. Onze adviezen gaan over het beleid voor wetenschap en innovatie in Nederland. Zij richten zich op de (middel)lange termijn en zijn strategisch van aard. Vaak adviseren wij gevraagd, meestal op verzoek van de ministeries EZ en OCW. Soms laat de AWT ook ongevraagd van zich horen.

Adviezen die ertoe doen

De AWT wil adviezen uitbrengen die ertoe doen. Wij willen de ontwikkeling en uitvoering van beleid in een stroomversnelling brengen. Hierbij richten we ons vooral op de voorwaarden waaronder wetenschap en innovatie in Nederland kunnen opbloeien. Wij houden het bestaande wetenschaps- en innovatiebeleid kritisch tegen het licht en toetsen dat aan de toekomstige behoefte van de Nederlandse kennis-samenleving. De AWT volgt de Europese en internationale ontwikkelingen nauwgezet en adviseert over hun betekenis voor het Nederlandse beleid. Het is onze ambitie om agenderend te zijn en strategische, toekomstgerichte onderwerpen op te pakken. Wij doen dit vanuit de overtuiging dat het belang van wetenschap, technologie en innovatie voor de samenleving groot is en in de toekomst verder zal toenemen.

Onafhankelijk

De AWT is een onafhankelijke raad. Onze leden zijn afkomstig uit kennisinstellingen en bedrijven en zijn gekozen op grond van hun kennis en ervaring. Zij hebben zitting op persoonlijke titel en vertegenwoordigen geen gevestigde belangen. De combinatie van allerlei verschillende invalshoeken maakt onze raad veelzijdig, deskundig en uniek.

1.2 Transparante aanpak en werkwijze

Bij het opstellen van onze adviezen hanteert de AWT een open en transparante aanpak. Wij betrekken beleidsmakers, politici en belanghebbenden actief bij elk advies-traject. Dit gebeurt aan het begin, tijdens en aan het eind van elke advies-traject. Onze aanpak maakt dat alle invalshoeken en knelpunten van een onderwerp grondig bestudeerd en bediscussieerd worden. Zo krijgen we complete en consistente analyses en daarmee scherpere en duidelijkere adviezen.

Verkenning adviesonderwerp

Elk adviestraject start met een overleg met de adviesvrager. Hierin verkennen we het adviesonderwerp en werken we aan de articulatie van de juiste vraag. Om een vruchtbare invalshoek te bepalen, bestuderen wij eerdere onderzoeken en adviezen, voeren we oriënterende gesprekken en analyseren we relevante ontwikkelingen.

Adviesvoorbereiding

Na verkenning is het tijd voor verdieping. In open interactie met de omgeving onderzoekt de AWT het probleem, de oorzaken en mogelijke oplossingsrichtingen. Wanneer relevante informatie niet voorhanden is, schakelen wij externe onderzoekers in om achtergrondstudies uit te voeren. Of we organiseren een essaywedstrijd, zoals we het afgelopen jaar hebben gedaan voor het advies over Open innovatie. Daarnaast voeren we veel gesprekken, organiseren we werkconferenties en leggen we werkbezoeken af om de benodigde informatie te verzamelen en onze gedachten te ordenen.

Goed afgewogen advies

Als strategische adviesraad ontleent de AWT zijn bestaansrecht aan de effectiviteit van zijn adviezen. De doorwerking van een advies hangt af van de mate waarin het knelpunten aanpakt, ruimte schept voor oplossingen en inspeelt op het bestaande krachtenveld. Kwaliteit is dus geboden. Aan het einde van een adviestraject gebruiken wij alle beschikbare informatie en inzichten om een weloverwogen standpunt te bepalen. Dit gaat gepaard met stevige discussies in de voltallige raad. In de eindfase bespreekt de AWT belangrijke conclusies en aanbevelingen ook met relevante belanghebbenden. Hierdoor kan de raad alvast toetsen hoe een advies valt, kunnen we aanscherpingen doorvoeren en geven we belanghebbenden tijd om hun standpunt te bepalen.

Adviezen uitdragen en effect sorteren

Met deze open aanpak wil de AWT het debat over zijn adviezen voeden. In het verlengde hiervan kiezen wij een actieve benadering van de media en maken wij onze adviezen voor een breed publiek openbaar. Als we een advies uitbrengen, is dat niet het einde van het traject. In de regel bieden we onze adviezen aan een of meerdere ministers aan, of organiseren een persconferentie. Daarnaast organiseren we vaak discussiebijeenkomsten, geven we presentaties en publiceren we artikelen om onze adviezen uit te dragen en effect te sorteren. De AWT organiseert activiteiten totdat we een kabinetsreactie hebben ontvangen. Deze ontvangen we meestal zo'n 6 maanden na het uitbrengen van het advies.

1.3 Samenstelling raad en secretariaat

Samenstelling raad

De AWT bestond in 2005 uit tien leden, inclusief de voorzitter. In totaal hebben zij 11 keer plenair vergaderd waarvan één maal verspreid over 2 dagen. Naast de pleinaire bijeenkomsten komen de raadsmedewerkers en de raadsleden ook in kleinere samenstellingen bijeen. De samenstelling van de raad was in 2005 als volgt.

J.F. (Joop) Siermans, AWT voorzitter, voormalig Executive Vice President Akzo Nobel, verantwoordelijk voor Strategie en Technologie, en voormalig lid van het College van Bestuur van Universiteit Twente.

Prof.dr. P.W. (Pieter) Adriaans, hoogleraar Institute for Logic, Language and Computation, Universiteit van Amsterdam, en senior research adviseur Perot Systems.

Mw. prof.dr. J.M. (Jozien) Bensing, directeur Nederlands Instituut voor onderzoek van de Gezondheidszorg (NIVEL) en hoogleraar Klinische Psychologie en Gezondheidspsychologie, Universiteit Utrecht.

Prof.dr. W.P. (Wim) Blockmans, rector Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS) en hoogleraar Middeleeuwse geschiedenis, Universiteit Leiden.

Mw.dr. C.M. (Tiny) Colijn-Hooymans, lid Raad van Bestuur TNO, lid van de Raad van Toezicht van de Radboud Universiteit Nijmegen en bestuurslid van het internationale onderzoeksinstituut CIMMYT te Mexico.

Drs. L.J. (Leo) Halvers, voormalig directeur en general manager van KSLA (R&D Shell), voormalig directeur Technologiestichting STW en lid van de Commissie van Wijzen BSIK.

A.H. (Amandus) Lundqvist, voorzitter College van Bestuur TU Eindhoven en voormalig algemeen directeur IBM Nederland.

Mw. mr. Y.C.M.T. (Yvonne) van Rooy, voorzitter van het College van Bestuur van Universiteit Utrecht en voormalig staatssecretaris van Economische Zaken.

Prof.dr. L.L.G. (Luc) Soete, directeur Maastricht Economic Research Institute on Innovation and Technology (MERIT), hoogleraar Internationale Economische Betrekkingen, Universiteit Maastricht en directeur van het Instituut voor Nieuwe Technologieën van de Universiteit van de Verenigde Naties (UNU/INTECH).

Mw. prof.dr.ir. M.P.C. (Margot) Weijnen, hoogleraar Proces- en Energietechnologie, Technische Universiteit Delft, en wetenschappelijk directeur Next Generation Infrastructures.

Samenstelling secretariaat

Het secretariaat ondersteunt de raad inhoudelijk en facilitair bij zijn werkzaamheden. In 2005 zijn er een paar wijzigingen geweest in de samenstelling van het secretariaat. Het bureau heeft na 25 jaar afscheid genomen van Ab Roos, comptabele van het bureau. Begin van het jaar is Nynke van Hurne als communicatieadviseur aange- steld. In oktober heeft Jan van Miltenburg, raadsmedewerker, het bureau verlaten. De samenstelling van het secretariaat was in 2005 als volgt.

Secretaris / Directeur

Dr. V.C.M. (Véronique) Timmerhuis

Wetenschappelijke staf

Dr. P. (Peter) Baggen (plaatsvervangend secretaris/directeur)

Drs. B.J. (Babs) van den Bergh

Dr. P.J.M. (Paul) Diederén

Dr. J.G.M. (Jan) van Miltenburg MBM (tot 1 oktober 2005)

Dr. A.M.C. (Agaath) Sluijter

Drs. R. (Rens) van Tilburg

Communicatie

N. (Nynke) van Hurne (vanaf 15 februari 2005)

Informatiebank

M.J. (Martine) Scheurkogel

Ondersteuning

M.H.P. (Martine) van Dijk

S. (Sylvia) van Haaften

E.C. (Liesbeth) Meyer

S. (Sharita) Peek

A.A. (Ab) Roos (tot 1 april 2005)

E. (Esther) de Swart

T. (Touria) William

1.4 Financiën

De AWT heeft een jaarbudget van ca. 1,5 miljoen euro. Het merendeel van dit bud- get (ca. 1 miljoen euro) gaat naar personele kosten: vergoedingen van raadsleden en voorzitter en salarislasten van het secretariaat. Verder spendeert de AWT ca. 100.000 euro per jaar aan inhuur van externe deskundigen, veelal door studies te laten uitvoeren. Operationele kosten (vooral voor drukwerk en verzenden) en huis- vestingskosten (huur pand, schoonmaak ed.) vormen de resterende kostenposten.

2

Werkprogramma, adviezen en doorwerking in 2005

2.1 Onderwerpen die ertoe doen

Als je adviezen wilt maken die ertoe doen, moet je starten met onderwerpen die ertoe doen. Daarom heeft de AWT voor de samenstelling van het werkprogramma 2005 een andere aanpak gekozen dan voorheen. Vroeger kwam het werkprogramma vooral tot stand in overleg met de ministeries van EZ en OCW. Bij de samenstelling van het werkprogramma 2005 hebben we gekozen voor een meer open aanpak.

Brede raadpleging

Als eerste stap in het proces hebben we ongeveer 25 deskundigen en belanghebbers gevraagd welke onderwerpen en thema's in de (nabije) toekomst aandacht verdienen van de AWT. Uiteraard hebben wij zelf ook onze gedachten laten gaan over het toekomstige kennis- en innovatiebeleid. Dit leverde een keur aan observaties, vragen en zorgpunten op. Dit geheel hebben we gebundeld in dertien onderwerpen waarop de komende jaren nieuw beleid nodig is en waarover de AWT dus zou kunnen adviseren. Deze groslijst is te vinden op onze website www.awt.nl. De komende jaren levert zij ons inspiratie op bij het opstellen van onze werkprogramma's.

Afwegingen over de breedte en de lange termijn

Dankzij deze uitgebreide consultatie hebben we een goed beeld gekregen van de prangende vragen op ons werkterrein. Voor elk van de onderwerpen zijn we vervolgens nagegaan wat hun strategisch belang is, hoe urgent ze zijn, hoe breed het draagvlak is om eraan te gaan werken en of de timing juist is (past een advies in de beleidscyclus?). Deze overwegingen hebben we doorgesproken met vertegenwoordigers van de ministeries van EZ en OCW. Daarna hebben we een keuze gemaakt uit de dertien geselecteerde onderwerpen. Hierbij hebben we rekening gehouden met de verdeling van onderwerpen over de adviesvragers en over het werkveld, de aandacht voor internationale aspecten en dergelijke. Bij dit alles hebben we zwaar laten wegen dat de AWT bedoeld is om strategische adviezen uit te brengen.

Werkprogramma 2005

Uiteindelijk heeft de nieuwe procedure geleid tot een werkprogramma voor 2005 met de volgende onderwerpen:

- offshoring van r&d;
- open innovatie;
- publiek-private samenwerking voor focus en valorisatie;

- loopbaanbeleid voor onderzoekers;
- plaats en functie van onderzoek in hogescholen;
- innovatie in (semi)publieke sectoren.

Een uitgebreide beschrijving van dit werkprogramma kunt u vinden op onze website www.awt.nl.

2.2 Uitgebrachte adviezen in 2005

Het afgelopen jaar was een druk jaar. In totaal hebben we in 2005 zeven adviezen uitgebracht en twee briefadviezen.

Adviezen

AWT-advies 61: *Een vermogen betalen. De financiering van universitair onderzoek.* Maart 2005

AWT-advies 62: *De waarde van weten. De economische betekenis van universitair onderzoek.* April 2005

AWT-advies 63: *Kennis voor beleid - beleid voor kennis.* Mei 2005

AWT-advies 64: *Innovatie zonder inventie. Kennisbenutting in het MKB.* Juli 2005

AWT-advies 65: *Ontwerp en ontwikkeling. De functie en plaats van onderzoeksactiviteiten in hogescholen.* Augustus 2005

AWT-advies 66: *Diensten beter bedienen. Innovatiebeleid voor diensten.* September 2005

AWT-advies 67: *Tijd voor een opKIQer! Méér investeren in onderwijs en onderzoek.* Oktober 2005

Briefadviezen

Briefadvies aan de minister van OCW inzake onderzoekslöopbanen, 15 juli 2005.

Briefadvies aan de staatssecretaris van OCW inzake de Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek (WHOO), 6 december 2005.

Achtergrondstudie

Achtergrondstudie nr. 31: *Mythe en werkelijkheid. Gedrag van innovatieve dienstverleners in zeven sectoren.* Onderzoek uitgevoerd door drs. J.P.J. de Jong, EIM Zoetermeer. Maart 2005

Vijf van deze adviezen hadden we al in 2004 in voorbereiding genomen. Omdat de voorbereiding van een advies ongeveer negen tot twaalf maanden in beslag neemt en vaak middenin het jaar start, lukt het bijna nooit om ons werkprogramma binnen hetzelfde kalenderjaar af te ronden.

Twee adviezen van het afgelopen jaar waren spoedadviezen: het advies over de Kennisinvesteringsquote (KIQ) en een briefadvies over de Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek (WHOO). Het advies over de KIQ hebben we uitgebracht op verzoek van de ministers van OCW en EZ. Het briefadvies over de WHOO hebben we uitgebracht op verzoek van het ministerie van OCW.

Hierna geven we een korte samenvatting van de inhoud en doorwerking van elk van de adviezen uit 2005.

AWT-advies 61

Een vermogen betalen. De financiering van universitair onderzoek (maart 2005)

Adviesvraag

De AWT heeft het advies *Een vermogen betalen* uitgebracht op eigen initiatief. We hebben het uitgebracht omdat we menen dat de financiering een essentieel element vormt in de besturing van het universitaire onderzoek.

Karakteristiek advies, samenvatting

Volgens de AWT heeft het universitaire onderzoek vooral tot doel om 'kennis als vermogen' te leveren. Het behoud van vindingrijkheid, niet het doen van vindingen hoort centraal te staan in universiteiten. De financiering van het universitaire onderzoek hoort hier rekening mee te houden. Dat systeem moet volgens de AWT:

- een stevige basis bieden in de eerste geldstroom;
- een hoogvlakte met pieken ondersteunen;
- de juiste prestaties belonen;
- transparant en eenvoudig zijn.

De AWT vindt de bestaande financiering van het universitaire onderzoek op onderdelen verouderd. Op dit moment dienen zich vijf uitdagingen aan. De eerste uitdaging is middelen zodanig in te zetten dat het Nederlandse onderzoek internationaal kan blijven meedoen. De tweede uitdaging is de benutting van de uitkomsten van het onderzoek te verbeteren, een onderwerp dat voor Nederland als kenniseconomie van doorslaggevend belang is. Een derde uitdaging ziet de AWT in het behoud van de onderzoekscapaciteit in studentrijke vakgebieden. Daar moet vaak zoveel aan onderwijs gebeuren, dat het onderzoek er grotendeels bij inschiet. De vierde uitdaging is het oplossen van de *matching*problematiek (AWT-advies 58) en de vijfde het tot stand brengen van meer transparantie in de samenstelling van de SOC (strategische overwegingen component) van individuele instellingen. De AWT beoordeelt de kwaliteit van het universitaire onderzoek in Nederland niet als probleem. Die noemen wij zelfs van excellent niveau.

Om deze uitdagingen aan te pakken, doet de AWT in het advies zes aanbevelingen.

- Breng focus en massa aan in het universitaire onderzoek via de tweede geldstroom. NWO zou hierin een belangrijke regierol moeten gaan vervullen.
- Zet delen van de derde geldstroom zo in dat de benutting van het universitaire onderzoek veel beter wordt gestimuleerd. SenterNovem zou daarin een grotere regierol kunnen krijgen dan ze nu vervult.

- Koppel onderzoeksgelden in de eerste geldstroom meer aan studentenaantallen (het aantal uitgereikte diploma's).
- Herzie de *matchings*systematiek zodanig dat financiers uitgaan van de stelregel dat zij de integrale kosten dienen te betalen tenzij er sprake is van een publiek wetenschappelijk belang.
- Maak de financiering van het universitaire onderzoek transparanter.
- Neem geen verdere maatregelen ter dynamisering van de eerste geldstroom voor het onderzoek.

Reactie overheid

Het kabinet heeft nog niet gereageerd op *Een vermogen betalen*. Na ontvangst van het advies heeft de minister van OCW laten weten een tijdelijke adviescommissie in te stellen die zich moet buigen over de 'dynamisering' van het Nederlandse onderzoek. Pas als deze commissie, onder voorzitterschap van dhr. Chang, heeft gerapporteerd, zal het kabinet reageren op *Een vermogen betalen*. Naar alle waarschijnlijkheid rapporteert de commissie Chang in april 2006.

In de eerste week van februari 2006 heeft de minister van OCW de Tweede Kamer een tussenrapportage gezonden van de commissie Chang. Hieruit blijkt dat de commissie veel denkbeelden van de AWT over de financiering van het universitaire onderzoek heeft overgenomen. Dit geldt onder meer voor de gedachte dat het universitaire onderzoek tot doel heeft kennis als vermogen te leveren en voor de aanbeveling dat de eerste geldstroom geen verdere dynamisering vereist. Naar verwachting blijven deze elementen onveranderd in het eindrapport van de commissie Chang.

Reactie anderen (politiek, 'veldpartijen')

De reacties in het veld waren verdeeld. De VSNU en de KNAW hebben (zeer) positief gereageerd op het advies. Zij waren zeer te spreken over het realistische beeld dat spreekt uit de analyse en over de aanbeveling om de eerste geldstroom niet te dynamiseren. Bij de invulling van haar strategienota heeft NWO een eerste aanzet gegeven aan de invulling van de nieuwe taak die de AWT voor haar ziet weggelegd (meer regie). VNO-NCW en het ministerie van EZ hebben uitgesproken afkeurend gereageerd op het advies. Huns inziens dient de eerste geldstroom hoe dan ook gedynamiseerd te worden. In dit verband ervaren zij *Een vermogen betalen* als een stap terug in de discussie. Tijdens een speciale hoorzitting in de Tweede Kamer hebben leden van de vaste commissies voor EZ en OCW zich laten voorlichten over de inhoud van ons advies. In de maanden die volgden, hebben leden van deze commissies de bewindslieden van OCW bij herhaling gewezen op de analyses en aanbevelingen van de AWT.

Persaandacht

Vlak vóór en vlak na zijn verschijnen, heeft *Een vermogen betalen* veel aandacht getrokken in de pers. Zowel de landelijk en de regionale dagbladen als de vakbladen hebben er uitgebreid aandacht aan besteed. Mede hierdoor is het advies niet onopgemerkt gebleven in de Tweede Kamer.

Totaal beeld doorwerking

- Instrumenteel: beperkt. Het advies heeft (nog) geen invloed gehad op concrete maatregelen of beleidslijnen. Dat viel ook niet te verwachten. Al in 2004 heeft de minister van OCW aangegeven dat een verdere dynamisering van de eerste geldstroom op z'n vroegst in 2007 aan de orde zal zijn. Ook dan pas kan het advies van de AWT een instrumenteel effect sorteren.
- Conceptueel: redelijk tot goed. Steeds meer spelers (veldpartijen, volksvertegenwoordigers) raken overtuigd van de stelling dat het universitaire onderzoek kennis als vermogen heeft te leveren. Onzeker is of en hoe deze overtuiging een vertaling zal vinden in concreet beleid.
- Agenderend: redelijk. *Een vermogen betalen* heeft meegeholpen om de financiering van het universitaire onderzoek op de politieke agenda te houden. En nog belangrijker, het advies heeft ervoor gezorgd dat de vanzelfsprekendheid van verdere dynamisering ter discussie staat.

‘Met dit advies helpt de AWT de discussie over financiering van het universitair onderzoek verder’

De financiering van het universitaire onderzoek staat weer volop ter discussie. Middelen zouden moeten verschuiven van de eerste naar de tweede en derde geldstroom, kwaliteit zou meer moeten worden beloond en er zouden meer prikkels moeten komen om prestaties te bevorderen. In zijn nieuwste advies over dit onderwerp veegt de AWT deze standpunten van tafel en komt hij met heel andere voorstellen. Oud-minister en huidig bestuursvoorzitter van de Universiteit Maastricht dr.ir. Jo Ritzen is er blij mee: ‘Nederland is een land waar te veel mensen elkaar napraten.’

Ritzen: ‘Ik zou het wel van de daken willen schreeuwen: er zijn géén problemen met de kwaliteit en de productiviteit van het universitaire onderzoek in Nederland. Daarin ligt dan ook absoluut geen aanleiding om de financieringswijze te veranderen. In Europees verband scoren de Nederlandse universiteiten heel hoog. We maken 3 procent uit van het totaal aantal universiteiten, maar 30 procent van het

Jo Ritzen

aantal topuniversiteiten! Als ik de staatssecretaris hoor zeggen dat ons onderzoek nu een zeven scoort en we naar acht moeten, vraag ik me af waarop hij zich baseert. We scoren nu een acht à negen. Ik wil niet zeggen dat je daar tevreden mee moet zijn, maar een knelpunt ligt hier evenmin.'

Gebrek aan onderbouwing

De Maastrichtse collegevoorzitter ergert zich aan het huidige debat over de financiering van het universitaire onderzoek en misschien nog wel het meest aan het gebrek aan onderbouwing. 'Ik heb me werkelijk gestoord aan het CPB-rapport "Prikkel de prof". Het heeft zó weinig te maken met hoe de wereld draait. Nederlandse wetenschappers weten heel goed hoe belangrijk het is om kwaliteit te leveren en te produceren. Dat zie je niet alleen aan de cijfers, maar weet ik ook uit eigen ervaring. Gaan we in de financiering van het universitaire onderzoek nu nóg meer prikkels inbouwen dan er al zijn, dan stimuleert dat uitsluitend het makkelijk scoren.'

Schaal

Ritzen onderschrijft dan ook de AWT-aanbeveling om niet verder te tornen aan de eerste geldstroom. Hij is het er tevens mee eens om via de tweede geldstroom meer focus en massa te creëren. 'Je ziet het voortdurend: als zich ergens een nieuw onderwerp aandient, blijkt iedereen er verstand van te hebben en moet het geld over heel veel verschillende partijen worden verdeeld. Daarin moet echt verandering komen. Ik zou de regie alleen op een niveau lager willen leggen dan NWO, dus bijvoorbeeld op dat van de onderzoekscholen, de TTI's en de beheerseenheden. Het zou goed zijn als hierover nog een reële discussie ontstaat.' Bij het onderwerp focus en massa speelt volgens Ritzen nóg een aspect, dat in het AWT-advies minder ver is onderbouwd dan hij had gehoopt: de relatie tussen schaal, synergie en wetenschappelijke productie en kwaliteit. 'Ik zeg het heel zachtjes, maar volgens mij hebben we geen behoefte meer aan extra concurrentie, maar aan meer samenwerking, bij een strakke regie. In ieder geval binnen Nederland; concurreren doen we wel met het buitenland. Er zijn frappante voorbeelden, ook in de alfa- en gammawetenschappen, van groepen onderzoekers die gezamenlijk veel meer hebben bereikt dan dat ze individueel hadden kunnen realiseren. Daarover had ik wel meer willen lezen.'

Vraagstelling

Ten aanzien van de benutting van onderzoek verwacht Ritzen veel van een andere vraagstelling van het onderzoek. 'We zijn er in Nederland nog steeds niet uit wie hiervoor verantwoordelijk is: de samenleving, de onderzoeker of de samenleving en de onderzoeker samen. Voor de OESO ben ik een van de beoordelaars geweest van het universitaire onderzoek en onderwijs in Ierland en Denemarken. Terwijl de hoog-

te van de onderzoeksfinanciering daar uiteindelijk niet veel afwijkt van die in Nederland, zie je dat het universitaire onderzoek er aanzienlijk meer leidt tot innovatie. Kijk je verder, dan blijken de universiteiten in die landen een nauwere band te hebben met de bedrijven in hun regio dan hier. Het is daar een soort vanzelfsprekendheid om met elkaar te praten, ook over de vraagstelling van het onderzoek. Wat ik hieruit heb opgemaakt is dat benutting het gevolg is van vraagstellingen die van binnenuit komen. Ik vind dat dit punt een rol moet spelen in de discussie in Nederland, al zal er nog wel een paar jaar overheen gaan voor we hierover maatschappelijke overeenstemming hebben bereikt.'

Altijd belangrijk

De Maastrichtse collegevoorzitter herkent verder de problemen van het onderzoek in de studentrijke vakgebieden die de AWT signaleert, en is het ermee eens dat hier meer geld voor moet komen. 'Wel moeten aan dat onderzoek verder precies dezelfde eisen worden gesteld als aan al het overige onderzoek.' De analyse van de *matching*problematiek en de oplossing die de AWT hiervoor aanreikt, onderschrijft hij eveneens, net als de wens van meer transparantie. 'Dat is altijd belangrijk.' Maar verder mist hij nog wel een paar punten, met name de claim om onderzoeksgeld van de universiteit te verschuiven naar het HBO. 'Ik ben daar erg op tegen. Er zijn geen onderzoeken die duidelijk maken wat het HBO op dit punt kan betekenen. Bovendien moet het HBO niet op universiteiten gaan lijken. Daarnaast ben ik erg bang voor verdringing. In de jaren tachtig hebben we de Instir gehad, een generieke subsidie op R&D-loonkosten. Dat heeft nauwelijks tot extra onderzoek in het bedrijfsleven geleid. Er is weinig reden om te vermoeden dat dit nu anders zal zijn.'

Manoeuvrerruimte

'In 1997 heb ik, als minister van OCW, voorgesteld om onderzoeksgelden meer naar prestatie te verdelen', besluit Ritzen. 'Sindsdien is er enorm met geld geschoven. De raad constateert nu terecht dat focus en benutting nog steeds een probleem zijn. Dat verraadt een goede neus voor maatschappelijk relevante vragen en geeft blijk van strategisch inzicht. Nederland is een land waar te veel mensen elkaar napraten. Ik vind het dapper dat de raad deze onderwerpen zo nadrukkelijk aan de orde stelt, want het gaat tegen het tij in. Toch denk ik dat de aanbevelingen precies de manoeuvrerruimte opleveren die nodig zijn om de discussie verder te helpen.'

Dit interview is eerder verschenen in de AWT-Nieuwsbrief van maart 2005.

AWT-advies 62

De waarde van weten - De economische betekenis van universitair onderzoek (april 2005)

Adviesvraag

De ministers van OCW en EZ hebben de AWT gevraagd na te gaan hoe meer inzicht is te krijgen in de betekenis van het Nederlandse universitaire onderzoek voor de Nederlandse economie. Dit inzicht kan zowel kwantitatief als kwalitatief van aard zijn.

Karakteristiek advies, samenvatting

Volgens de AWT draagt het universitaire onderzoek zowel direct als indirect bij aan onze economie. Het creëert direct economische waarde door onderzoeksresultaten te leveren voor innovaties. Het universitaire onderzoek levert ook een indirecte bijdrage aan onze economie doordat het:

- de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden ondersteunt;
- absorptievermogen schept voor kennis die elders in de wereld is gegene-reerd;
- risico's helpt onderkennen (klimaatverandering) en gevaren helpt afwenden (preventieve geneeskunde);
- bijdraagt aan de kwaliteit van het sociale en culturele klimaat (geesteswetenschappen).

Het economisch belang van deze indirecte effecten overstijgt waarschijnlijk de directe waarde van de onderzoeksresultaten.

Om de omvang van al die economische baten van universitair onderzoek te bepalen, bestaan alleen partiële methoden: casestudies en evaluatiestudies, indicatoren (benchmarks) en econometrische studies. Deze methoden hebben allemaal hun eigen beperkingen. Waar kwalitatieve methoden in het algemeen rijke, maar niet generaliseerbare informatie opleveren, bieden kwantitatieve methoden meer generieke, maar vaak wat eenzijdige informatie.

De AWT gelooft niet dat het ooit mogelijk zal zijn om de directe en indirecte bijdragen van het universitaire onderzoek aan de Nederlandse economie deugdelijk te kwantificeren. Daarvoor zijn de onzekerheden die de verschillende meetmethoden omgeven te groot. Wel zal het mogelijk zijn op onderdelen meer inzicht te krijgen in de bijdragen die het universitaire onderzoek levert aan de economie. Om dit te bewerkstelligen, doet de AWT de volgende aanbevelingen.

- Zorg voor meer onderzoek naar verspreiding en aanwending van kennis en vaardigheden die zijn opgedaan in het universitair onderzoek. Kijk daarbij

naar de mobiliteit van universitair onderzoekers, naar de functies waarin ze buiten de universiteit terecht komen en naar het verder gebruik van binnen de universiteit opgedane expertise.

- Zorg voor meer onderzoek naar het functioneren van netwerken, de rol van universiteiten daarin en hun bijdrage aan specifieke clusters van economische activiteit.
- Verricht institutionele analyses om grip te krijgen op de factoren die de economische betekenis van universitair onderzoek kunnen verklaren.
- Ga prudent om met de mogelijkheden om met econometrische schattingen rendementen te meten; houd rekening met de grote beperkingen van deze methoden.
- Zorg in kwantitatieve studies voor een betere aansluiting bij de Nederlandse situatie. Kijk ook naar de attractiviteit van Nederland als vestigingsland en besteed aandacht aan niet-technologische aspecten van innovatie.
- Maak meer gebruik van 'succesverhalen' om aspecten zichtbaar te maken die zich moeilijk laten vangen in indicatoren.

Met deze aanbevelingen richt de AWT zich tot de ministeries van OCW en EZ. De activiteiten die uit deze aanbevelingen voortvloeien, kunnen volgens de AWT het best door het Rathenau Instituut en de universiteiten zelf worden opgepakt. De AWT meent dat bijvoorbeeld in visitaties systematische aandacht voor doorwerking van onderzoeksresultaten en ontwikkelde competenties op zijn plaats is. Dat geldt ook voor netwerkvorming en relaties tot gebruikersgroepen.

Reactie adviesvragers

Op 19 april heeft de voorzitter van de AWT, Joop Sistermans, het advies overhandigd aan dr. L.J. (Renk) Roborgh, directeur-generaal Hoger onderwijs, Beroepsonderwijs en Wetenschap van het ministerie van OCW. Deze reageerde enthousiast en noemde het een belangrijk advies. Op 7 november 2005 verscheen de kabinetsreactie op dit advies. De kabinetsreactie is veel minder positief dan de aanvankelijke reactie van dhr. Roborgh. De eerste en belangrijkste aanbeveling van de AWT luidde om de economische bijdrage van het universitaire onderzoek te analyseren door te kijken naar het functioneren van universiteiten in netwerken. Het kabinet wuift deze aanbeveling weg. Voor de overige aanbevelingen constateert het kabinet dat deze al worden uitgevoerd en dus geen nieuw beleid vergen.

Reactie anderen (politiek, 'veldpartijen')

De AWT heeft zich in *De waarde van weten* mede gericht tot het Rathenau Instituut. Dit instituut heeft sinds kort als opdracht voor Nederland een *science systems assessment* door te voeren. Het Rathenau Instituut heeft positief gereageerd op het advies. Juist de aanbeveling om te kijken naar het functioneren van universiteiten in netwerken kon rekenen op instemming.

Na zijn verschijnen heeft de AWT een symposium georganiseerd over *De waarde van weten*. Tijdens het symposium hebben vertegenwoordigers van departementen, overheidsorganisaties, universiteiten en onderzoeksorganisaties hun steun uitgesproken voor de aanbevelingen van de AWT.

Persaandacht

Dit advies heeft redelijk wat aandacht gekregen in de universiteits- en hogeschoolbladen en hun internetsites. Joop Siermans heeft ook een interview gegeven aan het Hoger Onderwijs Persbureau (HOP). Van de landelijke pers heeft dit advies niet veel aandacht gekregen.

Totaal beeld doorwerking

- Instrumenteel: gering. Het kabinet heeft geen aanvullende maatregelen genomen om de aanbevelingen van de AWT op te volgen.
- Conceptueel: redelijk. De aanbeveling om te kijken naar het functioneren van universiteiten in netwerken heeft een warm onthaal gekregen in het veld.
- Agenderend: niet van toepassing. Het thema van de economische waarde van universitair onderzoek staat al geruime tijd op de agenda. Het advies bouwt voort op deze bekendheid.

Meer inzicht helpt het kennis- en innovatiebeleid

Op verzoek van de ministers van EZ en OCW is de AWT nagegaan hoe we beter inzicht kunnen krijgen in de economische betekenis van universitair onderzoek. Dit is niet alleen nodig voor de legitimatie van het onderzoek, maar vooral ook om beter kennis- en innovatiebeleid te kunnen voeren. De AWT pleit onder meer voor het ontwikkelen van meetmethoden voor kennisontwikkeling en -gebruik in netwerken van universiteiten en bedrijven. Prof.dr. Frans van Vught, rector magnificus van Universiteit Twente en lid van het Innovatieplatform: 'Dat zou wezenlijke nieuwe inzichten kunnen opleveren.'

Het is een instrumentele discussie', waarschuwt Frans van Vught meteen. 'Natuurlijk zijn goede gegevens van grote waarde, en de AWT doet daarover verstandige en belangrijke aanbevelingen. Maar waar het uiteindelijk om gaat is dat het onderzoeks-, onderwijs- en innovatiebeleid van de universiteiten, de Nederlandse overheid en Europese Commissie verbetert. Hoe gebrekkig de huidige gegevens ook zijn, we kunnen bijvoorbeeld toch waarnemen dat Nederland steeds verder achterop raakt op deze gebieden.' Hij wijst op de informatie uit de Open Coördinatie Methode van de Europese Unie. 'Daaruit blijkt glashelder dat de VMBO-uitval in ons land hoog is terwijl de uitgaven aan R&D en de aantallen bètaopgeleiden steeds verder achter-

blijven, zowel ten opzichte van de andere Europese landen als ten opzichte van de Lissabondoelstelling. Dat zijn duidelijke gegevens, waar je bovendien duidelijke beleidsconclusies aan kunt verbinden.'

Verschillende methoden

De Open Coördinatie Methode van de Europese Unie houdt in dat de lidstaten gemeenschappelijk afspraken maken op bepaalde beleidsterreinen, waarna ze de uitvoering bij elkaar evalueren. Dit levert zogeheten indicatorenoverzichten op. Ze vormen één van de manieren die de AWT noemt om de (economische) betekenis van universitair onderzoek te bepalen. De andere methoden zijn casestudies, evaluatiestudies, econometrische studies en verhalende wetenschapscommunicatie. Van Vught: 'Ik ben het volledig met de AWT eens dat je al die methoden naast elkaar nodig hebt om een goed beeld te verkrijgen met voldoende diepgang. Sinds we weten dat het aantal technische en bètastudenten steeds verder achterblijft, hebben overheid en bedrijfsleven samen het deltaplan bèta/techniek opgesteld, hebben de universiteiten allerlei veranderingen doorgevoerd in hun studieprogramma's en hebben we als Innovatieplatform ervoor gezorgd dat we wat makkelijker kenniswerkers uit andere landen kunnen aantrekken. Nu wil je weten hoe effectief dat allemaal is. Dan heb je nog steeds die indicatorenoverzichten nodig, maar dat zul je moeten aanvullen met methoden die meer kwalitatief en beschrijvend van aard zijn.' Het AWT-idee om bijvoorbeeld meer te doen met succesverhalen spreekt Van Vught erg aan: 'Het is altijd nuttig om te laten zien dat iets goed werkt. Dat enthousiasmeert en bevordert navolging.' Anders dan de AWT acht hij ook econometrische studies hierbij van groot belang: 'Ik ben betrokken geweest bij een Nederlandse en een Europese studie naar het belang van universiteiten voor de regionale economie. Denk aan het effect van de oprichting van de Universiteit van Maastricht. De uitkomsten van die studies zijn vaak heel overtuigend voor beleidsmakers en politici. Die moet je dus ook gebruiken.'

Veel facetten

Het gebruik van verschillende onderzoeksmethoden is volgens Van Vught mede nodig omdat de bijdrage van het universitair onderzoek aan de Nederlandse economie zoveel facetten kent. Refererend aan het AWT-advies: 'Ook sociale en culturele wetenschappen dragen bij aan onze economie. Zij helpen bijvoorbeeld bij het oplossen van maatschappelijke problemen of het creëren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en hun werknemers. Dat zou je eveneens moeten meten om erop te kunnen sturen en het is duidelijk dat je dat niet uitsluitend op één manier kunt doen.' Maar hij ziet nog een ander belangrijk aspect, dat bovendien aan gewicht wint: 'Kennis wordt steeds meer ontwikkeld in netwerken van universiteiten, bedrijven, organisaties en overheid. Als Universiteit Twente streven we dat ook heel bewust na. Kijk je dan alleen naar de outputkant van de universiteiten, dan mis je een heel groot deel van hun bijdrage. Je zou de kennisstroom of de

kennisintensiteit in die netwerken moeten meten. Hóé je dat precies moet doen, is trouwens nog een lastig vraagstuk.'

Sleutel voor de oplossing

Van Vught onderschrijft daarmee een van de aanbevelingen van de AWT, om goed te kijken naar de economische resultaten die worden geboekt in netwerken. 'Dat kan een heel nieuw beeld geven van het stimuleren van economische activiteit. Denk niet alleen aan nationaal, maar ook aan regionaal en Europees economisch beleid. Het regionaal-economisch beleid zou bijvoorbeeld de oprichting van regionale netwerken kunnen stimuleren en faciliteren. Het nationale en Europese beleid zou – wat wij als Innovatieplatform noemen – sleutelgebieden kunnen positioneren en ondersteunen. Dat zijn de netwerken die van internationaal belang zijn. Volgens ons zit vooral daarin de oplossing van de Europese paradox, dat we wel veel hoogwaardig onderzoek verrichten maar dat niet weten te vertalen in economische activiteit. Als we er door studie achter zouden komen wat die netwerken tot een succes maakt, zou dat wezenlijke nieuwe inzichten kunnen opleveren die de effectiviteit van onze discussies en het beleid enorm kunnen bevorderen.'

Dit interview is eerder verschenen in de AWT-Nieuwsbrief van oktober 2004.

AWT-advies 63

Kennis voor beleid – beleid voor kennis (mei 2005)

Adviesvraag

Dit advies handelt over de benutting en verwerving van kennis voor een goede kwaliteit van beleidsvorming en -uitvoering. Het richt zich op de vormgeving van het daartoe benodigde kennisbeleid bij de rijksoverheid, de departementen in het bijzonder. Beleid goed onderbouwen met kennis vergt een goede organisatie van de processen rond de verwerving en benutting van kennis en goede randvoorwaarden. In dit advies staan daarom twee deelvragen centraal.

- Hoe kan de overheid processen als agendering, vraagarticulatie, opdrachtverlening, kennisbenutting en kwaliteitszorg zodanig inrichten dat zij kennis optimaal gebruikt voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid?
- Welke organisatorische randvoorwaarden zijn er nodig om deze kennisprocessen effectief en efficiënt te laten verlopen?

Karakteristiek advies, samenvatting

Voor hoogwaardige beleidsvorming en -uitvoering is betrouwbare, gevalideerde en onafhankelijke kennis nodig. Zulke 'kennis voor beleid' kan alleen maar worden verkregen met goed 'beleid voor kennis'. Dat is het uitgangspunt van het AWT-advies over het kennisbeleid van de overheid.

De nadruk van dit advies ligt op de rol van kennis voor de ambtelijke organisatie en processen bij de rijksoverheid. Omdat ambtenaren kennis 'vertalen' in beleidsopties voor de politiek, zijn zij het scharnierpunt tussen kennis en wetenschap aan de ene kant en politiek en beleid aan de andere. Dit advies beoogt handreikingen te geven voor een optimale invulling van die positie, vooral door de departementen aanbevelingen te doen voor de organisatie van processen rond kennisbenutting en -verwerking.

De AWT constateert dat momenteel maar weinig departementen expliciet en uitgebreid werk maken van kennisbeleid. Voor het beter functioneren van de rijksoverheid is verandering gewenst. Omdat de departementen sterk van elkaar verschillen, bestaat er niet één beste weg. Het is vooral zaak dat iedereen systematischer te werk gaat en dat meer van elkaar wordt geleerd. Daarbij moet het kennisbeleid in ieder geval waarborgen dat de departementen in hun beleidsontwikkeling:

- gebruik maken van uiteenlopende perspectieven en inzichten uit onafhankelijke kennisbronnen – en daartoe voldoende *countervailing* kennis om zich heen organiseren;
- zich baseren op betrouwbare en gevalideerde kennis van bewezen kwaliteit – en daartoe eisen stellen aan de openbaarheid van het gebruikte onderzoek;

- op een transparante manier kennis inzetten, met oog voor de onzekerheid waarmee kennis soms is omgeven – en daarover adequaat verantwoording afleggen.

Om dit te realiseren, is het volgens de AWT cruciaal dat de top van de departementen aandacht heeft voor kennisbeleid en daarop ambities formuleert. Op alle niveaus zullen de ministeries verbindingen tussen de beleids- en kenniswereld moeten aangaan en onderhouden. De overheid zal interactief een integrale kennisagenda moeten opstellen en haar kennisvragen zorgvuldig moeten articuleren. Dit vergt een personeelsbeleid waarin kennis en kenniswerkers gedijen. Binnen de departementen zou een herkenbare eenheid moeten zorgdragen voor een effectieve en efficiënte verwerving, diffusie en benutting van kennis. Extern dient deze eenheid het opdrachtgeverschap voor kennisleveranciers vorm te geven. Om het adequaat te laten inspelen op mogelijke ontwikkelingen moet onderzoek dat wordt uitgezet breed van aard zijn en gericht zijn op de lange termijn.

Reactie adviesvragers

Begin 2006 is nog geen kabinetsreactie verschenen op dit advies. Het advies is goed ontvangen in de departementen, zeker bij OCW. Het advies speelt een grote rol bij de herbezinning die in 2005-2006 plaatsvindt rond de kennisfunctie van de overheid (traject van het SG-beraad). Een concrete uiting hiervan is te vinden in de voortgangsrapportage van het veranderingstraject rond TNO en de GTI's (november 2005). Hierbij waren diverse departementen betrokken (OCW, EZ, V&W, VROM, VWS, Defensie, Financiën). In het deel over 'noodzakelijke versterking van het onderzoekbeleid van de overheid' hebben veel AWT-aanbevelingen al een vertaling gekregen. Zo worden er functionele basiseisen aan kennisbeleid benoemd en worden noodzakelijke elementen in de vormgeving van het kennisbeleid aangegeven. Koos van der Steenhoven, Secretaris-generaal van het ministerie van OCW, is eveneens enthousiast over het AWT-advies. In een interview voor de AWT-nieuwsbrief geeft hij aan dat hij de OCW-rol als stelselverantwoordelijk ministerie nader wil vormgeven.

Reactie anderen (politiek, 'veldpartijen')

Het (concept)advies is intensief besproken in en met diverse departementen, deels in vergaderingen van de CWTI. Dit waren constructieve besprekingen. Er was veel waardering voor de best practices die de AWT aanreikt. Sommigen departementen gaven aan hiermee aan de slag te gaan. Het pleidooi van AWT voor kennis als vermogen riep veel discussie op. Sommige departementen ervoeren deze benadering als verrijkend en inzichtgevend. Verder is het advies uitgebreid aan de orde geweest tijdens een congres over 'kennisbeleid van de overheid', waarbij de AWT zowel een plenaire lezing heeft verzorgd als een werkgroep. Aan dat congres namen ambtenaren deel die de taak hebben het kennisbeleid van de overheid vorm te geven. Het advies werd positief ontvangen. Ook de 'leveranciers' van onderzoek (RIVM, TNO,

enkele onderzoeksinstituten) hebben laten weten de noodzaak van beter kennisbeleid die de AWT bepleit te onderschrijven. Het advies heeft geen aandacht gekregen in het parlement.

Persaandacht

Dit advies heeft niet veel aandacht gekregen van de landelijke pers. De AWT heeft zich meer gericht op het benaderen van de verschillende ministeries. Wel is er een interview geweest met Joop Sierman in het vakblad *Intellectueel Kapitaal* over onder meer het kennisbeleid van de overheid.

Totaal beeld doorwerking

- Instrumenteel: lijkt vrij goed. In ieder geval is een flink deel van de aanbevelingen uit het advies al gebruikt in het TNO-GTI traject. Hoe de uitwerking hiervan in detail gaat uitpakken, is niet te voorzien – daarvoor zijn er teveel partijen betrokken bij het traject. Voor een meer algemene reactie is het wachten op de SG-beleidsnota over het (inter)departementale kennisbeleid en op de kabinetsreactie die in samenhang hiermee wordt voorbereid.
- Conceptueel: redelijk. De AWT-notie ‘kennis als vermogen’ is bij sommigen goed over het voetlicht gekomen.
- Agenderend: redelijk. Het AWT-advies heeft ertoe bijgedragen het eigen kennisbeleid van de rijksoverheid (weer) expliciet in beeld en op de agenda te zetten. Het advies sloot qua timing daarmee goed aan bij de herbezinning op het kennisbeleid die met name vanuit het SG-beraad is ingezet.

‘Ik ben heel gemotiveerd om van het kennisbeleid een succes te maken’

Kennisbeleid is niet alleen van belang voor de economie, maar ook voor het eigen functioneren van de rijksoverheid. Drs. Koos van der Steenhoven, Secretaris-Generaal van het ministerie van OCW, laat er geen misverstand over bestaan: ‘Het niet goed aansturen van kennisprocessen leidt tot reputatieschade en suboptimaal beleid’. Daar moet – en zal nu ook – verandering in komen.

‘Het dodelijke schietincident op het Terra College van vorig jaar is een goed voorbeeld’ stelt Koos van der Steenhoven. ‘Op het ministerie wisten we niet dat de situatie op bepaalde scholen de laatste jaren zo extreem was geworden dat iets dergelijks kon gebeuren. Daardoor hadden we ook geen antwoord op de beleidsvragen die ons vervolgens werden gesteld, in de zin van: hoe zorgen we ervoor dat onze kinderen in veiligheid lessen kunnen volgen?’ Van der Steenhoven trekt daaruit een heldere conclusie: ‘We moeten als overheid onze kennisprocessen beter gaan aansturen.’

Overheidscultuur

Dat is precies wat de AWT stelt in zijn advies *Kennis voor beleid – beleid voor kennis*. Niet dat het op alle beleidsterreinen zo slecht gesteld is met het kennisbeleid, meent de Secretaris-Generaal van OCW. 'Bij departementen als Defensie, VWS en LNV is sprake van een redelijke vraagarticulatie. Dat heeft veel te maken met hun rol in de sector. Bij de meeste andere departementen vindt onderzoek echter te sterk ad hoc plaats, met te weinig terugkoppeling naar het beleid. Wisselwerking met het onderzoek bij andere departementen is er over de hele linie in onvoldoende mate.' Van der Steenhoven ziet daarvoor verschillende oorzaken: 'Het heeft iets te maken met overheidscultuur. Er is niet automatisch een roep om zaken eerst grondig uit te zoeken of te leren uit het verleden. Ambtenaren zijn tamelijk eigenwijs. En politici hebben de neiging om stelling te nemen naar de waan van de dag. Het is soms zelfs gedurfd om voor te stellen eerst iets te laten onderzoeken voordat iets wordt veranderd. Kijk naar discussies over het VMBO, het Studiehuis of islamitische scholen. Toch vind ik dat die onderzoeksvragen moeten worden gesteld. Niet om veranderingen tegen te houden, maar om goed beleid te accommoderen.'

Maatregelen

Conform de aanbevelingen van de AWT, die hij 'allemaal in de roos' noemt, heeft Van der Steenhoven op zijn eigen ministerie inmiddels een aantal maatregelen getroffen om het eigen kennisbeleid te verbeteren. 'Met het managementteam hebben we een strategische onderzoeksagenda vastgesteld en een raamwerk om onderzoeksvragen aan kennisinstellingen te duiden. Daarmee scharen we ons direct bij de koplopers van de ministeries.' 'Nu wil ik onze rol als stelselverantwoordelijk ministerie nader vormgeven. In het overleg met de Secretarissen-Generaal (SG's) hebben we het kennisbeleid hoog op de agenda gezet. De belangrijkste verbeteringen zoek ik in de sfeer van goed opdrachtgeverschap en transparantie.'

Kenniskamers

Een belangrijke discussie in dit verband is die over de toekomst van de sectorraden. De SG's hebben het kabinet geadviseerd een aantal ministerie-overstijgende kenniskamers in te richten, waarin de sectorraden zouden opgaan. Van der Steenhoven: 'Op het werk van sommige sectorraden was wel wat af te dingen, al moeten we ook weer niet het kind met het badwater weggooien. De lessen die de sectorraden in de afgelopen jaren hebben geleerd, moeten we in ieder geval meenemen in de kenniskamers.' Van der Steenhoven heeft een Stuurgroep in het leven geroepen die de toekomst van de sectorraden nader onder de loep neemt. 'Als leden heb ik onder anderen gevraagd Henriëtte Maassen van den Brink van de Commissie van Overleg Sectorraden, Peter Nijkamp van de NWO, Paul Schnabel van het SCP en Joop Sistermans van de AWT. Mensen van naam dus. Ik ben heel gemotiveerd om van het kennisbeleid een succes te maken.'

Wisselwerking

Praktisch gezien wil Van der Steenhoven voor de aanbesteding van onderzoek tot een virtueel *clearing house* komen. 'Daarmee voorkom je dat iets dat al is onderzocht opnieuw wordt onderzocht of dat hetzelfde onderzoek op twee verschillende plaatsen plaatsvindt. Let wel: ik ben er niet op tegen dat een onderwerp vanuit verschillende gezichtspunten wordt benaderd. Dat kan juist heel wenselijk zijn; denk aan een economische en een milieubenadering. In dat kader wil ik zelfs stimuleren dat de onderzoeksagenda's van wetenschappelijke instituten en planbureaus beter op elkaar worden afgestemd, om die wisselwerking te versterken.' Van de kennisinstellingen verwacht Van der Steenhoven een nieuwe rol bij de vraagarticulatie en programmering. 'Ze voeren nu te veel gewoon het onderzoek uit dat van hen wordt gevraagd. Ik wil een veel kritischer houding; dat ze zelf met ideeën voor nieuw onderzoek naar ons toekomen en onze ideeën daarover ter discussie stellen. Om dat mogelijk te maken, zullen we in ieder geval de beleidscyclus transparanter maken.'

Openbaarheid

Wat Van der Steenhoven verder nog wil veranderen, is de huidige gebrekkige openbaarmaking van de uitkomsten van het onderzoek dat de overheid laat uitvoeren. 'Nieuwe communicatiemiddelen maken dat prima mogelijk. Afgezien van zaken die te maken hebben met veiligheid en privacy, zie ik geen enkele reden waarom je openbaarmaking van onderzoeksresultaten zou tegenhouden. Ik kan me voorstellen dat instellingen hun kennis niet graag delen met anderen. Maar het gaat om publiek geld en iedere Nederlandse burger heeft het recht te weten wat daarmee gebeurt. Bovendien zal openbaarheid op den duur leiden tot kwaliteitsverhoging.'

Dit interview is eerder verschenen in de AWT-Nieuwsbrief van juli 2005.

AWT-advies 64

Innovatie zonder inventie. Kennisbenutting in het MKB (juli 2005)

Adviesvraag

De minister van EZ heeft de AWT gevraagd advies te geven over de manier waarop het MKB kennis beter kan benutten voor innovaties en over de rol van de overheid hierin. Achtergrond is dat het ministerie van Economische Zaken (EZ) in 2005 zijn innovatiebeleid heeft 'herijkt'. Een onderdeel daarvan is het beleid gericht op kennisoverdracht naar en kennisbenutting in het midden- en kleinbedrijf (MKB).

Karakteristiek advies, samenvatting

Dit advies richt zich op de 'toepassers', de brede middencategorie van MKB-bedrijven die innoveren door bestaande kennis te benutten. Dit advies gaat dus over bedrijven die 'innoveren zonder inventies'. Deze toepassers zijn van grote betekenis voor onze economie en werkgelegenheid. Het gaat om een grote groep (naar schatting rond de 200 duizend bedrijven) met een flink innovatiepotentieel. De kracht van hun specifieke innovatiepraktijk is gestoeld op de benutting en toepassing van bestaande kennis. Dit maakt dat zij vaak snel en doelmatig kunnen innoveren. Onder de toepassers zijn dan ook veel innovatieve bedrijven die economisch uitstekend presteren.

Dit advies wil de 'toepassers' ondersteunen op een manier die past bij hun praktijk van 'innoveren zonder inventies'. Het huidige instrumentarium schiet op dit punt echter te kort. Het is toegesneden op de ondersteuning van grote bedrijven en de koplopers in het MKB die innoveren op basis van nieuwe kennis. Om de 'toepassers' te bereiken, zijn aanvullende maatregelen nodig om de kennisabsorptie en kennisverspreiding te verbeteren.

De AWT bepleit in dit verband de volgende aanscherpingen in het innovatiebeleid.

- Ondersteun het verhogen van opleidingsniveaus in bedrijven. Stages en afstudeeropdrachten vormen daarvoor een goed aangrijpingspunt. Verder zou scholing van werkenden moeten worden gestimuleerd, net als het in dienst nemen van hoger opgeleiden.
- Versterk de infrastructuur voor kennisverspreiding. De voorzieningen hiertoe dienen structureel te worden gefinancierd en transparanter te worden.
- Ondersteun externe advisering op het gebied van innovatie. In dit verband moet het subsidie-instrument 'kennisvouchers' worden uitgebreid. Tegelijkertijd zouden er meer toepassingsgerichte adviesorganisaties en -bedrijven op de lijst van toegestane kennispartners moeten komen te staan.
- Verbeter de toegankelijkheid van de hogescholen en TNO voor het MKB. Dat zijn de interessante en natuurlijke kennispartners van toepassers. TNO zou

deze functie als taakopdracht moeten meekrijgen. In het HBO zouden lectoraten hierin een grotere rol moeten gaan vervullen.

- Betrek 'toepassers' bij aanbestedingen vanuit de overheid en vermijd onnodig beperkende eisen.

Reactie adviesvrager

Op 5 juli 2005 is het advies overhandigd aan de minister van EZ (Brinkhorst) en de voorzitter van MKB-Nederland (Hermans). De reacties waren positief, minister Brinkhorst beloofde meteen extra geld voor de kennisvouchers. De kabinetsreactie is op 9 februari 2006 ontvangen en is – op de uitbreiding van de kennisvouchers na – behoorlijk terughoudend. EZ zegt de analyse en stellingnames van de AWT over de aard en het belang van de 'toepassers' te onderschrijven. Toch meent het ministerie dat met de herijking van het EZ-innovatiebeleid voldoende verandering in gang is gezet, ook voor de groep toepassers.

Reactie anderen (politiek, 'veldpartijen')

MKB-Nederland was zeer positief over het AWT-advies. Zij zien het als een steun in de rug voor hun pleidooi om de toepassing van kennis gericht te ondersteunen. VNO-NCW ondersteunt de visie van de AWT eveneens. Het advies heeft verder doorgewerkt doordat het Innovatieplatform (IP) het als uitgangspunt heeft gebruikt voor het opstellen van een actieplan voor het MKB. Bij de algemene beschouwingen over de EZ-begroting en bij het debat over de herijking van het innovatiebeleid (november 2005) zijn enkele kernpunten van het AWT-advies uitgebreid aan de orde gekomen. Woordvoerders van fracties uit de Tweede Kamer hebben aandacht gevraagd voor het belang van kennisbenutting (concrete voorstellen: instellen van één loket, andere rol/taak voor Hogescholen en TNO) en voor de rol van de overheid bij aanbestedingen (conform AWT-aanbeveling om een SBIR voor het MKB in te stellen). Tenslotte is het AWT-advies, samen met het IP-advies, de aanleiding geweest om het thema kennisoverdracht en -benutting in het MKB centraal te stellen in 'De avond van de wetenschap'. De hoofdlijnen van het AWT-advies zijn daar aan de orde geweest.

Persaandacht

Bij de overhandiging van het advies aan de minister was veel pers aanwezig. Het AWT-advies en de toezegging van minister Brinkhorst om extra geld beschikbaar te stellen voor de kennisvouchers, kregen veel aandacht in de landelijke media. Vrijwel alle kranten hebben er over geschreven. Het advies en de overhandiging hebben ook veel aandacht gekregen op de website van EZ zelf.

Totaal beeld doorwerking

- Instrumenteel: beperkt. Alleen het AWT-pleidooi voor meer kennisvouchers is meteen opgevolgd. Voor de meeste aanbevelingen lijkt verder de houding: 'we doen hier al genoeg aan'.
- Conceptueel: matig. De relevante veldpartijen en het IP lijken de AWT-analyse dat 'toepassers' echt heel anders innoveren goed op te pakken; zij (h)erkennen dit. Gezien de kabinetsreactie is het kernconcept van innoveren zonder inventie in beleidskringen nog niet goed opgepakt.
- Agenderend: (te) gering. De wenselijkheid en noodzaak om méér beleidsaandacht te richten op toepassers en hun eigen manier van innoveren is maar beperkt opgepikt.

'Eindelijk echte aandacht voor innovatie in het MKB'

Het midden- en kleinbedrijf zou nog veel meer kunnen innoveren dan ze nu al doet. Drs. Loek Hermans, voorzitter van MKB-Nederland, denkt dat er zo vele duizenden bestaande arbeidsplaatsen behouden kunnen worden en nieuwe kunnen ontstaan. Gerichtte ondersteuning is wel op zijn plaats. 'Universiteiten, hogescholen en kennisinstellingen moeten hun kennis veel meer en actiever gaan overdragen. En dan niet aanbodgestuurd maar vraaggericht.'

Wij hebben onderzoek laten doen waaruit blijkt dat er 41.000 bedrijven in het MKB zijn die zouden kunnen innoveren', vertelt Hermans. 'Ze doen het echter niet vanwege belemmeringen op het gebied van financiering, toegang tot kennis en regels. In het huidige onzekere economische klimaat komt van uitstel al snel afstel. Tot nu toe heeft het innovatiebeleid daarvoor nauwelijks oog gehad. Daarom was ik heel blij met het advies van de AWT, dat onmiddellijk werd overgenomen door het Innovatieplatform en nu ook zijn weerslag heeft gekregen in de Miljoenennota, al is het nog veel te bescheiden. Maar er is nu eindelijk echte aandacht voor innovatie in het MKB.'

Pakket van maatregelen

'Iedereen verwacht zo veel van het midden- en kleinbedrijf. Het wordt de banenmotor van ons land genoemd. Dan moet je ook wel zorgen dat het MKB die rol kan waarmaken', meent Loek Hermans. 'Dat betekent in ieder geval dat je als overheid innovatie moet stimuleren. En in het MKB komt dat, zoals de AWT stelt, vooral neer op het ondersteunen van de grote groep "toepassers". Dat zijn de bedrijven in de niet meest hoogtechnologische sectoren, waarin bijna alles draait om de persoon van de ondernemer. Die heeft vaak allerlei ideeën over betere productieprocessen en nieuwe producten. Uitwerking komt er niet van omdat hij al zoveel aan zijn hoofd

heeft. Vaak is er ook een gebrek aan kennis en zijn de financiën niet al te ruim. Innovatie is daar nog niets eens zo lastig, als er maar enige ondersteuning is op die gebieden.’ MKB-Nederland pleitte in dit verband voor een pakket van maatregelen, bestaande uit individuele en collectieve, kortlopende, meerjarige en structurele ondersteuning, gericht op kennis, organisatie én financiering. Hermans: ‘Wij hadden het kabinet gevraagd de komende vijf jaar 500 miljoen euro vrij te maken voor kennistoepassing in het MKB: zo’n 100 miljoen euro voor speur- en ontwikkelingswerk, 200 miljoen voor kennisvouchers en 200 miljoen voor de innovatieprestatiecontracten. Helaas is daarvan maar een beperkt deel gehonoreerd. Er komt 200 miljoen bij. Van de kennisgelden gaat 600 miljoen euro naar kennisontwikkeling en slechts 60 miljoen naar -toepassing. Die verhouding, moet de komende jaren echt naar 50-50.’

Openstellen

Om kennistoepassing in het MKB te versterken, moeten kennisinstellingen, universiteiten en hogescholen een andere rol gaan vervullen dan ze tot nu toe doen, meent Hermans. ‘Daarom hadden we het kabinet voorgesteld om 100 miljoen euro aan de eerste geldstroom te onttrekken voor kennisoverdracht aan het MKB. Dat bedrag zou daarmee voor de instellingen niet verloren gaan, maar je zou er wel richting aan kunnen geven. Helaas is dat verzoek niet gehonoreerd. Toch blijft het van belang dat die instellingen hun kennis veel beter en actiever gaan overdragen. En dan niet aanbodgestuurd, maar vraaggericht: hoe kan ik ondernemers helpen?’ Hermans pleit in dit verband onder meer voor het aanstellen van regioregisseurs bij universiteiten, hogescholen en kennisinstellingen, als verbindende schakel met het regionale bedrijfsleven. ‘Ik sprak laatst een ondernemer. Die had 24 keer naar een universiteit gebeld met een vraag en toen nog steeds niet de juiste persoon gesproken. Dat kan dus niet.’ In met name het universitaire onderwijs zou, volgens Hermans, ook wel wat mogen veranderen: ‘Bij Nijenrode bijvoorbeeld, komt het MKB in het onderwijs nauwelijks aan bod. Studenten denken allemaal dat ze later in grote bedrijven gaan werken. De werkelijkheid is anders: 40 procent van de afgestudeerden komt in het MKB terecht. Bij de andere universiteiten zal dat niet veel anders liggen. Daar bereidt het onderwijs ze dus niet goed op voor. En dat terwijl het voor innovatie in het MKB van doorslaggevend belang is dat bedrijven kunnen beschikken over goed gekwalificeerd personeel.’

Uitwisseling

De voorzitter van MKB-Nederland beaamt dat hogescholen de allerbelangrijkste rol moeten spelen richting MKB. ‘Ik ben het helemaal eens met het AWT-pleidooi voor veel meer HBO-stagiairs en afstudeeropdrachten in het MKB. Veel bedrijven zijn wantrouwig als een deskundige komt vertellen hoe het allemaal anders en beter moet. Met een student kan geleidelijk een vertrouwensband tot stand komen.

Bovendien kan er zo'n relatie ontstaan dat de student later bij het bedrijf gaat werken of dat een bedrijf een andere afgestudeerde aanneemt. Op die manier neemt het totale innovatievermogen van een bedrijf toe. Ik sta trouwens ook achter de pleidooien voor meer lectoren, specifiek voor en door het MKB te benoemen, en voor meer personele uitwisseling tussen hbo en MKB. Tussen universiteiten en MKB trouwens ook. Daarnaast is het van belang dat de regeling RAAK, Regionale Aandacht en Actie voor Kenniscirculatie, blijft voortbestaan en liefst wordt uitgebreid.'

De juiste omgeving creëren

Hermans pleit tot slot voor handhaving en uitbreiding van kredietfaciliteiten, met name het Besluit Borgstelling MKB Kredieten, en voor versoepeling van het ontslagrecht. 'Dan wordt het voor ondernemers minder risicovol om mensen aan te nemen.' 'Ik zal niet nalaten het belang van innovatie bij mijn achterban onder de aandacht te brengen. Naast meer investeren en meer exporteren is het een van mijn drie speerpunten voor het komende jaar. Daarvoor zullen wij ook alle noodzakelijke kennis gaan verzamelen en verspreiden; onze makel- en schakelfunctie uitbreiden. Als wij daarin verandering weten te brengen, de juiste omgeving weten te creëren, dan ben ik ervan overtuigd dat al die MKB'ers wel aan de slag gaan. Dat zal miljarden aan extra investeringen en duizenden arbeidsplaatsen opleveren.'

Dit interview is eerder verschenen in de AWT-Nieuwsbrief van november 2005.

AWT-advies 65

Ontwerp en ontwikkeling. De functie en plaats van onderzoeksactiviteiten in hogescholen (augustus 2005)

Adviesvraag

Met het oog op de herziening van de wet op het hoger onderwijs heeft de minister van OCW de AWT gevraagd advies te geven over de plaats en functie van onderzoeksactiviteiten in hogescholen. Meer concreet heeft zij de volgende vragen gesteld.

- Hoe kunnen we de onderzoeksactiviteiten die we verwachten van hogescholen definiëren of omschrijven? Hoe kunnen we hen afbakenen van het universitaire onderzoek?
- Hoe kunnen onderzoeksactiviteiten van hogescholen een herkenbare plaats krijgen in financierings- en verantwoordingsregimes?

Karakteristiek advies, samenvatting

De AWT adviseert de minister onderzoeksactiviteiten van hogescholen te positioneren als activiteiten die horen bij te dragen aan de instandhouding en ontwikkeling van de beroepspraktijk. Het accent dient hierbij te liggen op ontwerp en ontwikkeling. Dit mede ter onderscheiding van het universitaire onderzoek dat hoort bij te dragen aan de instandhouding en ontwikkeling van de wetenschap.

Ontwerp en ontwikkeling kunnen, volgens de AWT, de beroepspraktijk op twee manieren verder helpen. Zij kunnen een omgeving bieden waarin studenten hun vaardigheden op peil brengen en zij kunnen antwoord geven op concrete problemen. Volgens de AWT dient het eerste aspect – goed geschoold personeel opleiden – in hogescholen voorop te staan. Concrete problemen oplossen (voor het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties), is een aanvullende taak.

De financierings- en verantwoordingsregimes van ontwerp en ontwikkeling dienen volgens de AWT aan te sluiten bij hun doelstellingen. De AWT adviseert de ontwerp- en ontwikkelactiviteiten van hogescholen te financieren via de Stichting Kennisontwikkeling HBO (SKO) voor zover deze plaatsvinden ten behoeve van de opleiding. De SKO zou hierbij ook moeten toezien op de kwaliteit. Ontwerp- en ontwikkelactiviteiten die bijdragen aan het oplossen van concrete problemen dienen te worden gefinancierd via een aparte, projectmatige geldstroom. Een eigen systeem van kwaliteitszorg voor dit onderzoek vindt de AWT niet nodig.

Om onderzoek te kunnen doen, moet het personeel van hogescholen worden getraind in onderzoeksvaardigheden. Totdat op hogescholen zelf een vruchtbaar onderzoeksklimaat is ontstaan, zouden universiteiten deze training moeten verzorgen. De AWT adviseert het ministerie van OCW de universiteiten in dit verband te stimuleren tot experimenten met verkorte onderzoeksopleidingen.

Reactie adviesvrager

Op 24 augustus is het advies overhandigd aan staatssecretaris Rutte van OCW. Deze was enthousiast over de visie van de AWT op de functie en plaats van onderzoeksactiviteiten in hogescholen. Hij onderschreef vooral de stelling dat de focus in hogescholen dient te liggen op 'ontwerp en ontwikkeling'. De staatssecretaris gaf tevens te kennen dat hij de aanbevelingen over de financiering en verantwoording van onderzoeksactiviteiten niet voetstoots zou overnemen. Zijns inziens kunnen de centrale concepten van de AWT ook op een andere manier worden uitgewerkt dan de AWT heeft gedaan.

In de laatste maand van 2005 heeft de staatssecretaris een concept voor de nieuwe Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek naar de Raad van State gestuurd. In dit concept duidt hij de onderzoekstaken van hogescholen inderdaad aan als 'ontwerp en ontwikkeling'. Het concept bevat, zoals aangekondigd door de staatssecretaris, andere voorstellen voor de financiering en verantwoording van onderzoeksactiviteiten dan de AWT voor ogen stonden.

Reactie anderen (politiek, 'veldpartijen')

Het advies is enthousiast onthaald door het veld. De HBO-raad heeft een persreactie uitgebracht waarin hij zegt het standpunt van de AWT te onderschrijven. MKB-Nederland heeft eveneens een persbericht uitgebracht dat steun uitspreekt voor het advies. In mondelinge reacties hebben de VSNU en VNO-NCW laten weten zich goed te kunnen vinden in de strekking van het advies.

Persaandacht

Het advies heeft veel aandacht gekregen in de landelijke dagbladen. NRC Handelsblad heeft er uitgebreid aandacht aan besteed en opende met de kop 'Promoveren hoort niet op hogescholen'. Daarnaast waren er artikelen in de Staatscourant, Telegraaf, Financieel Dagblad, ANP, Science Guide, Onderzoek Nederland en verder op websites en in bladen van hogescholen en universiteiten.

Totaal beeld doorwerking

- Instrumenteel: redelijk. Het concept voor de Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek heeft sommige de aanbevelingen van de AWT overgenomen. Maar andere aanbevelingen zijn niet overgenomen.
- Conceptueel: goed. De centrale stelling van de AWT dat hogescholen ontwerp en ontwikkeling hebben te verrichten ten dienste van hun onderwijs heeft veel weerklank gevonden
- Agenderend: niet van toepassing. De discussie over de functie en plaats van onderzoeksactiviteiten van hogescholen stond al hoog op de politieke agenda. Het AWT-advies heeft er wel toe bijgedragen dat er meer helderheid is ontstaan in deze discussie.

‘De kloof tussen universitair en HBO-onderzoek wordt gedicht, maar er blijft een onderscheid’

Het HBO moet meer aan onderzoek doen, maar dan wel primair ten dienste van het onderwijs en gericht op de beroepspraktijk. Staatssecretaris drs. Mark Rutte onderschrijft deze stellingnamen van de AWT over het HBO-onderzoek volledig.

‘Universiteiten en hogescholen dienen elk hun eigen rol te spelen.’ Ook in de financiering zullen het universitair en HBO-onderzoek gescheiden werelden blijven.

Ik wil allereerst zeggen dat ik vind dat de AWT hier een bijzonder grondig en diepgaand advies heeft neergelegd, dat glashelder antwoord geeft op de vragen die wij hebben voorgelegd’, zegt Rutte. ‘Ik zal ook gelijk maar zeggen dat ik enthousiast ben over de visie op de functie van onderzoek in het HBO. De inkadering in het onderwijs spreekt mij erg aan.’

Kennisvermogen opbouwen

‘Het is duidelijk dat hogescholen een belangrijke rol kunnen spelen in de Nederlandse innovatieketen. Die functie zullen we wat mij betreft ook verder moeten ontwikkelen, in samenwerking met bedrijven en andere kennisinstellingen. Maar het verzorgen van onderwijs is de hoofdtaak. Vanuit die constatering is het terecht om te stellen dat hogescholen onderzoek in de eerste plaats moeten uitvoeren om “kennisvermogen” binnen de eigen instelling op te bouwen.’ Rutte licht toe: ‘Dit onderzoek moet, wat mij betreft, twee hoofddoelen dienen: enerzijds het versterken van de kwaliteit van het onderwijs en anderzijds het bieden van een omgeving waarin afstudeerders hun vaardigheden op peil brengen. Het leveren van concrete “kennisproducten” aan partijen in de omgeving van de hogeschool is heel belangrijk, maar daaraan ondergeschikt.’ ‘We waren al van plan de definitie van HBO-onderzoek op te nemen in de wettelijke taakomschrijving van hogescholen. Op basis van het AWT-advies en het advies van de Commissie Abrahamsen gaan we de formuleringen in het wetsontwerp Hoger Onderwijs en Onderzoek op dit punt verder aanscherpen.’

De kloof wordt gedicht

Rutte is het met de AWT eens dat het HBO-onderzoek zich inhoudelijk dient te richten op ontwerp- en ontwikkelactiviteiten. ‘Welke terminologie je daarvoor gebruikt, maakt me niet uit. Duidelijk moet zijn dat universitair onderzoek primair een bijdrage moet leveren aan de ontwikkeling van de wetenschap, terwijl het HBO-onderzoek moet bijdragen aan de instandhouding en ontwikkeling van de beroepspraktijk.’ Er wordt wel gesuggereerd dat de nieuwe Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek het einde inluidt van het duidelijke onderscheid tussen universiteiten en hogescholen, maar dat is volgens Rutte pertinent niet waar: ‘De kloof wordt gedicht, maar beide dienen wel hun eigen rol te spelen. Dat geldt overigens niet alleen voor het

Staatssecretaris Mark Rutte neemt het AWT-advies in ontvangst van AWT-voorzitter Joop Sistermans.

onderzoek maar ook voor het onderwijs. Aan de hogescholen zal het onderwijs zich beperken tot het verzorgen van opleidingen in de eerste en de tweede cyclus, de bachelor en de master. Het jus promovendi blijft, ook in de toekomst, exclusief verbonden aan universiteiten. Het instituut promoveren moet ingebed zijn in een fundamentele onderzoeksomgeving.'

Onderzoeksvaardigheden bijbrengen

Cruciaal voor het versterken van onderzoeksactiviteiten van hogescholen is, volgens de staatssecretaris, dat er meer onderzoeksmatig geschoold personeel komt. 'In de eerste plaats moet het aantal gepromoveerde docenten omhoog, dat wil zeggen het aantal docenten met een doctor-titel. In de tweede plaats kan een deel van de docenten worden bijgeschoold in onderzoeksvaardigheden. Ik ben het met de AWT eens dat universiteiten, zeker de komende jaren, de enige plek zijn om die vaardigheden op een voldoende hoog niveau bij te brengen. Hogescholen zelf zijn er in ieder geval nog onvoldoende toe in staat. In overleg met de universiteiten zal ik daarom stimuleren dat ze verkorte onderzoeksopleidingen voor HBO-docenten gaan ontwikkelen. Welke titel daaraan wordt gekoppeld is mij om het even. Ik houd mij aanbevolen voor benamingen.'

Onderzoeksfinanciering

Voor wat betreft de financiering van de ontwerp- en ontwikkelactiviteiten van hogescholen, sluit staatssecretaris Rutte de eerste en tweede geldstroom uit: 'Die blijft gereserveerd voor academisch onderzoek.' Maar wat dan wel? Rutte: 'Het kabinet blijft de komende jaren de aanstelling van lectoren ondersteunen. We zullen ook blijven investeren in de subsidieregeling RAAK, Regionale Aandacht en Actie voor Kenniscirculatie, gericht op onderzoek door het HBO voor het bedrijfsleven. Daarnaast ben ik met mijn collega van EZ in overleg getreden over het AWT-advies om bestaande innovatiesubsidies zoveel mogelijk en actief open te stellen voor hogescholen. Bij de kennisvouchers, één van de nieuwe instrumenten die we als kabinet hebben ingevoerd, is dat in ieder geval al gebeurd. Bovendien gaan we extra investeren in die vouchers, dus dat biedt weer nieuwe kansen voor het HBO.'

Boodschap is duidelijk

Slechts met één AWT-aanbeveling is de staatssecretaris het niet eens. 'Vooralsnog ben ik geen voorstander van financiering en kwaliteitszorg van het HBO-onderzoek via de SKO. Ik deel de mening dat het onderzoek, omdat het nu nog zo in de kinderschoenen staat, inhoudelijke sturing en toetsing nodig heeft. De kwaliteit van de onderzoeksactiviteiten zal ook moeten worden gewaarborgd. Maar we kiezen nu voor lumpsum-financiering per 2007. Als je onderzoek beschouwt als kerntaak van hogescholen, en dat doen wij, dan moet je de financiering en de kwaliteitszorg niet via een aparte weg willen laten lopen. Maar de achterliggende boodschap is duidelijk: we zullen nog eens goed naar de beste wijze van sturing en toetsing kijken.'

Dit interview is eerder verschenen in de AWT-Nieuwsbrief van november 2005.

AWT-advies 66

Diensten beter bedienen. Innovatiebeleid voor diensten (september 2005)

Adviesvraag

Het ministerie van EZ heeft de AWT gevraagd advies te geven over innovatie in de commerciële dienstverlening. De vraag is of het huidige innovatiebeleid innovatie in de commerciële dienstverlening voldoende faciliteert. Vanwege het grote economische belang van de dienstensector voor ons land – verantwoordelijk voor ruim 70 procent van de werkgelegenheid en economische groei – is aandacht voor deze vraag meer dan gerechtvaardigd. Kernvraag in het advies is: dient de overheid een rol te spelen bij de stimulering van innovatie in diensten? Zo ja, waarop zou het stimuleringsbeleid van de overheid zich dan moeten richten? Deelvragen daarbij zijn:

- hoe is de innovatiefunctie van diensten georganiseerd en welke ontwikkelingen doen zich daarin voor?
- hoe is het gesteld met de aansluiting tussen publieke kennisinstellingen en ontwikkelaars van diensten?

Karakteristiek advies en samenvatting

De belangrijkste stelling van de AWT in dit advies is dat niet-technische kennis bij uitstek belangrijk is voor innovaties in diensten. Zij vormt meestal de kern van diensteninnovaties. Deze stelling is niet nieuw. Al eerder heeft de AWT vastgesteld dat innovatie meer is dan kennisontwikkeling en technische ontwikkeling. In dit advies herhalen wij dit punt met nadruk. Omdat het innovatiebeleid van de overheid zich vrij sterk richt op technische vernieuwing profiteert de commerciële dienstverlening hier nauwelijks van. Daardoor gaan kansen verloren voor individuele bedrijven en voor de Nederlandse economie als geheel. Verbreding van het innovatiebeleid zou forse winst kunnen opleveren.

In *Diensten beter bedienen* doet de AWT drie concrete aanbevelingen.

- Verbreed de scope van het innovatiebeleid zodanig dat ook niet-technische vormen van innovatie kunnen worden ondersteund. De beperking tot technische vormen van innovatie als subsidievoorwaarde, in bijvoorbeeld de WBSO, dient te verdwijnen.
- Pas de mix van beleidsinstrumenten aan. De nadruk ligt nu sterk op nieuwe kennisontwikkeling, terwijl het aangrijpingspunt veeleer ‘economische waarde van innovaties’ zou moeten zijn. Concreet betekent dit: meer aandacht voor benutting van bestaande kennis; meer nadruk op economische waarde bij de beoordeling van projecten; meer ruimte geven aan demonstratieprojecten; meer aandacht voor samenwerking van partijen in de keten.
- Ontwikkel ook sectoraal beleid. Maak per sector een analyse van kansen en belemmeringen en kom samen met bedrijven en kennisinstellingen tot concrete acties.

Al met al constateert de AWT dat innovatie in de commerciële dienstverlening niet wezenlijk afwijkt van innovatie in de industrie. De voorgestelde wijzigingen zouden daardoor ook innovatie in de industrie ten goede kunnen komen.

Reactie adviesvrager

De reacties vanuit EZ op dit advies waren zeer lauw. Men vond er weinig nieuws in zitten en had gehoopt dat de AWT verder zou zijn gekomen met aangeven hoe niet-technische aspecten beter in het beleid vervat kunnen worden. Dit is weerspiegeld in de kabinetsreactie: die is zeer terughoudend.

Reactie anderen (politiek, 'veldpartijen')

Diverse bedrijven en brancheorganisaties hebben laten weten de AWT-kijk op innovatie in diensten te (h)erkennen. Deze partijen onderschrijven de grote nadruk van de AWT op zaken die niets te maken hebben met techniek of kennis. Juist bij diensteninnovaties spelen vaak heel andere zaken een grote rol, bijvoorbeeld het maken van een goede *business case* in samenspel met klanten. Het interview met mw. Roelofs van ICT-Office en dhr. Coppes, voormalig voorzitter van de ONRI, illustreert dit (pagina 41).

Persaandacht

Afgezien van een artikel op de voorpagina van de Staatscourant en een klein artikel in de Metro, heeft de pers weinig aandacht aan dit advies gegeven. Enkele vakbladen schreven over dit advies en op de website van een hogescholen verscheen een artikel over de kleine rol van het hoger onderwijs bij innovaties in de dienstensector. De achtergrondstudie *Mythe en Werkelijkheid* heeft iets meer aandacht gekregen in de media, onder meer in Computable. Dat ging specifiek in op de overschatte rol van ICT bij diensteninnovaties. In het blad ESB heeft de AWT, samen met een medewerker van het onderzoeksbureau EIM, zelf een artikel gepubliceerd over de uitkomsten van het onderzoek.

Totaal beeld doorwerking

- Instrumenteel: afwezig. De kernpunten van de aanbevelingen (verbreding van de scope van het beleid en aanpassen van de beleidsmix) zijn niet opgevolgd.
- Conceptueel: niet van toepassing. Het advies richtte zich niet op het verhelderen of neerzetten van een bepaalde zienswijze op diensteninnovatie.
- Agenderend: afwezig. Het advies heeft niet geleid tot méér of andersoortige aandacht voor diensteninnovatie.

AWT Achtergrondstudie 31: Mythe en werkelijkheid

Als voorbereiding op het advies *Diensten beter bedienen* heeft de AWT onder meer onderzoek laten doen naar het innovatiegedrag van dienstverleners. Over innovatie in de dienstverlening bestaan veel beelden. Vaak wordt gedacht dat de diensten-

sector weinig vernieuwend is en weinig exporteert, dat ICT de belangrijkste motor is voor innovatie en dat dienstverleners alleen samen met klanten innoveren. Dit beeld moet worden bijgesteld. Uit het onderzoek blijkt dat diensten volop innoveren, dat andere kennis dan ICT hierbij het belangrijkste is en dat dienstverleners een veelheid aan informatiebronnen en samenwerkingspartners hebben.

47% van de dienstverleners die meededen in het onderzoek realiseerde innovaties die nieuw zijn voor de markt of branche. ICT-dienstverleners scoren daarbij het hoogst, terwijl de logistiek en detailhandel wat achterblijven. Ook zijn grotere bedrijven vernieuwender dan kleine. 29% van de bedrijven rapporteert dat innovatie tot meer omzet in het buitenland heeft geleid.

Uit het onderzoek blijkt dat externe kennis en samenwerking steeds belangrijker worden bij innovatieprocessen. Bij 36% van de onderzochte dienstverleners is de klant de belangrijkste partner en aanzet tot innovatie. Voor 20% van de dienstverleners zijn leveranciers de belangrijkste partners bij innovatie, voor 20% zijn dit juist collega-bedrijven en voor 24% ICT leveranciers. Tot slot werkt 20% van de dienstverleners samen met een veelheid aan partners. Deze percentages zijn ongeveer gelijk voor alle diensten. Conclusie is dat dienstverleners zeker niet alleen samen met klanten innoveren.

Gangbare statistieken richten zich vooral op technologische vormen van innovatie. Binnen de dienstensector is technologische kennis minder belangrijk bij innovatieprocessen: slechts 15% van de bedrijven noemt technische kennis als belangrijkste en 21% noemt ICT als belangrijkste kennisbron. Meestal vormen andere bronnen van kennis de kern van diensteninnovaties, zoals logistieke of bedrijfseconomische kennis, en kennis van wet- en regelgeving.

Vaak wordt gesteld dat dienstverleners weinig contact hebben met kennisinstellingen. Dan wordt vooral gekeken naar contacten met universiteiten. Bij een bredere vraagstelling – contacten met universiteiten en beroepsonderwijs – blijkt dat 69% van de innoverende bedrijven contact heeft met kennisinstellingen. 27% van de bedrijven doet samen met die instellingen onderzoek. Stagiaires zijn de belangrijkste vorm van contact – 57% van de bedrijven zet hen in.

Het onderzoek naar innovatie in de dienstensector werd uitgevoerd door het Economisch Instituut voor het Midden en kleinbedrijf (EIM). EIM heeft zeven sectoren bestudeerd: juridische- en economische diensten, ingenieursbureaus en speuren ontwikkelingswerk, ICT, logistiek, groothandel, detailhandel en financiële diensten. Er werd een telefonische enquête uitgevoerd onder 944 bedrijven van 5 tot 500 medewerkers. 532 bedrijven hadden in de afgelopen twee jaar een innovatie doorgevoerd. De spreiding over sectoren geeft een goed beeld van de totale dienstensector.

Innovatie in diensten is vooral het uitwerken van toepassingsmogelijkheden

Het innovatiebeleid voor de dienstensector innovatie, zou minder nadruk moeten leggen op de ontwikkeling van nieuwe technologische kennis. Dat stelt het nieuwe AWT-advies *Diensten beter bedienen*. Belangrijker is het bevorderen van samenwerking tussen partijen in de keten. Meer hoger opgeleiden aanstellen en meer demonstratieprojecten uitvoeren, zouden andere speerpunten moeten zijn. Zelfs in de twee meest technische dienstensectoren, de ICT en het technisch advies, krijgt die visie bijval.

Ik zal een voorbeeld geven', zegt mr. Sylvia Roelofs, directeur van de brancheorganisatie ICT-Office. 'Onlangs gaf het ministerie van OCW vier projecten subsidie waarin scholen werden aangesloten op een glasvezelnet. Toen wij naar de projectplannen keken, bleek alles te draaien om de technologie. Het toepassingsperspectief zat er nauwelijks in. Samen met SURFnet en de Stichting ICT op School hebben we het voorstel gedaan om in Drenthe en Limburg zogeheten Innovatiesalons te organiseren voor de betrokken scholen. Daar ontwikkelen we nu onder meer ideeën voor nieuwe vormen van onderwijs. Dan pas wordt duidelijk hoeveel meerwaarde breedband kan opleveren.'

Weinig techniek

Wat Roelofs maar met haar voorbeeld wil zeggen: 'Voor innovatie in de dienstensector is techniek nodig, maar tachtig procent is het bedenken en uitwerken van toepassingsmogelijkheden.' Ir. Jan Coppes, voormalig directeur van ingenieursbureau Witteveen+Bos en voorzitter van de ONRI, de organisatie van advies- en ingenieursbureaus, is het daarmee eens. 'Al schat ik het belang van techniek bij innovatie in onze sector wel hoger in. Dat komt ook omdat ons werk voornamelijk bestaat uit het ontwerpen en uitvoeren van concrete projecten, van de aanleg van bruggen tot zuiveringsinstallaties. Innoveren gaat dan al gauw om nieuwe materialen, constructies of systemen.' Waar innovatie in de ICT-sector niet tot stand komt door een gebrek aan voorstellingsvermogen van mogelijke toepassingen, komt dat in de technische-adviessector, volgens Coppes, vooral door de manier waarop projecten worden aanbesteed. 'Opdrachtgevers zijn vaak sterk gericht op de laagste investeringskosten.'

Nieuwe vormen en processen

Veruit de grootste opdrachtgevers in de sector van Coppes zijn overheden. Zij hebben, zegt hij, dan ook de belangrijkste sleutel in handen voor innovatie. 'Als bijvoorbeeld inkoopstrategieën zich niet meer richten op de laagste investeringskosten maar op de laagste kosten over de hele levensduur van een object, ontstaat veel

ruimte voor innovatie. Dan kun je wat duurdere systemen voorstellen die veel energie besparen en zich zo op termijn terugverdienen. Die ontwikkeling zie je gelukkig al in de praktijk. Maar er moet nog veel gebeuren aan nieuwe aanbestedings- en contractvormen, nieuwe rolverdelingen en samenwerkingsprocessen.' Daaraan wordt concreet gewerkt door de Regieraad Bouw en het programma PSIBouw. Dat begint ook al vruchten af te werpen. Coppes: 'Aanvankelijk gingen overheden star met de Europese aanbestedingsregels om. Nu zie je dat ze nieuwe oplossingen gaan zoeken en grenzen gaan verkennen.'

Hoger opgeleiden en kennisverspreiding

Ook de sector zelf kan het nodige doen, meent Coppes: 'Bij Witteveen+Bos trekken we bewust personeel aan dat nieuwe kennis inbrengt. We zorgen dat we steeds leren van uitgevoerde projecten en steken geld in innovaties.' Voor de sector als geheel heeft brancheorganisatie ONRI twee jaar geleden, samen met enkele andere partijen, Traverse opgericht. Het is een kennis- en informatietransferpunt over innovatie op het gebied van ruimtegebruik en waterbeheer. Coppes: 'Advies- en ingenieursbureaus, kennisinstellingen, aannemers en overheden wisselen hier kennis en ervaring uit in *Communities of Practice* op verschillende terreinen. Belangrijk is het besef bij alle partijen dat het vergaren van kennis op zichzelf niet voldoende is. Concurrentievoordeel behaal je door kennis op de juiste manier toe te passen.'

Samenwerking in de keten

Volgens de AWT is nauwere samenwerking in leveringsketens – tussen leveranciers en gebruikers – een belangrijke sleutel voor innovatie in de dienstensector. Dat spoort met de zienswijzen van Roelofs en Coppes. Sylvia Roelofs: 'Wij zijn er nu drie jaar mee bezig en ik durf te zeggen dat het echt de beste manier is. Per gebruikersgroep zet je overheden, kennisinstellingen, brancheorganisaties, bedrijven en organisaties bij elkaar. Wij doen dat in onze Innovatiesalons. Samen bekijk je vervolgens wat je allemaal met ICT zou kunnen doen en wat daarvoor moet gebeuren. Vervolgens bouw je een *business case* of ga je *pilots* uitvoeren. Wat slaagt, schaal je op. Volgens deze methode zijn we heel succesvol bezig in de creatieve industrie en in het project ICT Connectie Zorg Twente. Toen de AWT met dit advies over innovatie in de dienstensector naar buiten kwam en het Innovatieplatform soortgelijke ideeën naar buiten bracht, zijn we direct naar EZ gestapt. We hebben gezegd: wat daar wordt geadviseerd, daar zijn we druk mee bezig. Laat ons voortgaan op die weg, ook in de sleutelgebieden van het Innovatieplatform. EZ heeft daar wel oren naar. Hopelijk komt het Actieprogramma "ICT en de Sectoren", dat begin dit jaar in de ijskast belandde, nu echt van de grond.'

Een duwtje in de goede richting

Voorafgaand aan het advies, liet de AWT onderzoek doen naar de praktijk van diensteninnovatie. De twee geïnterviewden zijn blij dat de AWT daarin een aantal mythen over innovatie in de dienstensector ontkracht, zoals dat dienstverleners maar mondjesmaat innoveren. Beiden kunnen zich volledig vinden in de AWT-aanbevelingen, al vindt Coppes dat het stimuleren van ondernemerschap, onder meer in het onderwijs, nog wel een plaats in het advies had verdiend. 'Dan gaat het meer vanzelf. Elke goede ondernemer innoveert.' En niet alleen Coppes roept de overheid op om innovatie in de sector te ondersteunen, ook Roelofs doet dat: 'Als bij bepaalde ontwikkelingen regels blijken te knellen, zou de overheid die moeten opheffen. Daarnaast heb je een klein beetje geld nodig in het stadium dat nog niemand de perspectieven ziet. Zijn die eenmaal duidelijk, dan loopt innovatie verder bijna vanzelf.'

Dit interview is eerder verschenen in de AWT-Nieuwsbrief van november 2005.

AWT-advies 67

Tijd voor een opKIQer! Meer investeren in onderwijs en onderzoek (oktober 2005)

Adviesvraag

De ministers van EZ en van OCW hebben de AWT gevraagd zijn visie te geven op de ontwikkeling van de Kennisinvesteringsquote (KIQ). Wat zijn de belangrijkste beleidsconclusies die volgens de AWT moeten volgen rond (de ontwikkeling van) de investeringen in kennis? Aanleiding voor deze spoedvraag was een eerder pleidooi van het Innovatieplatform (IP) om de KIQ in Nederland flink te verhogen. Het IP constateerde namelijk dat de Nederlandse investeringen in kennis ver onder het niveau blijven dat nodig is om onze ambitie tot de kopgroep in de EU te behoren waar te maken.

Karakteristiek advies, samenvatting

De kernvraag in dit advies is niet of en met hoeveel de kennisinvesteringen omhoog moeten – dat staat voor de AWT als een paal boven water. Het echte issue is veeleer hoe we dat moeten aanpakken. Hoe moeten we de institutionele randvoorwaarden inrichten om onszelf tot meer investeringen te verleiden?

De AWT signaleert dat Nederland in internationale vergelijkingen van concurrentiekracht en prestaties is afgezaakt van de kopgroep naar het peloton: *losing momentum*. Dit heeft zijn spiegelbeeld aan de inputkant. Ook met investeringen in kennis en innovatie blijft Nederland achter bij de landen waarmee wij ons graag vergelijken. De relatief magere R&D-inspanningen aan private zijde mogen geen excuus zijn voor de overheid om vooral te wijzen naar ondernemers. Het bedrijfsleven doet te weinig, maar de publieke sector mag daar niet op gaan wachten. Een attractief innovatieklimaat is onderwerp van overheidszorg: overheidsinvesteringen in onderwijs en onderzoek vormen de basis waarop private investeringen voortbouwen.

De overheid erkent het probleem en heeft de laatste tijd de koers verlegd. We hervormen, we investeren publieke middelen ondanks straffe economische tegenwind. Maar extra investeringen zijn veelal incidenteel. Wat we doen, is vooralsnog onvoldoende om onze ambities waar te maken. Dit kunnen we ons niet veroorloven. De ontwikkeling van onze kennis en expertise, van ons innovatievermogen en onze arbeidsproductiviteit is van cruciaal belang voor de toekomst van Nederland. Een *no-regret*-beleid op dit thema is noodzakelijk.

De Nederlandse KIQ moet onvermijdelijk omhoog. De vraag is: hoe? Volgens de AWT kan Nederland een voorbeeld nemen aan drie landen die hun kennis- en innovatiebeleid de afgelopen jaren voortvarend ter hand hebben genomen en daarin succesvol zijn: Finland, het Verenigd Koninkrijk en Canada. Op basis van de ervaringen in deze landen geeft de AWT de volgende adviezen.

- 1 Visie: stel de uitdaging de kennissamenleving tot ontwikkeling te brengen centraal in de beleidsontwikkeling; hanteer dit als toetssteen voor beleid op elk beleidsterrein.
- 2 Strategie: ontwikkel, op basis van deze visie, een omvattende nationale kennis- en innovatiestrategie voor de lange termijn. Laat die uitmonden in een realistisch maar solide investeringsplan met een structureel karakter en een tijdshorizon van minstens tien jaar.
- 3 Vertrouwen: verleen publieke kennisinstellingen meer autonomie (binnen heldere kaders). Veel sturing frustreert een ondernemende cultuur.
- 4 Betrokkenheid: betrek gebruikers en afnemers van kennis – met name het bedrijfsleven, maar ook organisaties zonder winstoogmerk – intensief bij de ontwikkeling en vooral ook de implementatie van de nationale kennis- en innovatiestrategie.
- 5 Volharding: voorzie de te ontwikkelen nationale lange termijn innovatiestrategie van een tijdpad en een reeks van procedures om te waarborgen dat we vasthouden aan het voorgenomen pad.

Reactie adviesvragers

De AWT heeft nog geen kabinetsreactie ontvangen op dit advies. Wel kwam het ministerie van EZ bij de uitgifte van het AWT-advies met een persreactie. Brinkhorst onderschreef de visie van de AWT geheel. Hij ziet het als een belangrijke uitdaging om met publieke middelen een zo groot mogelijke stroom aan extra private middelen uit te lokken. Vanuit het ministerie van OCW zijn de geluiden dat men het advies als een belangrijke steun in de rug ervaart. Dit kwam naar voren in een bijeenkomst met de top van het departement (plaatsvervangend SG, alle directeuren) waar het AWT-advies is gepresenteerd en in discussie is gebracht. Vooral de buitenlandse voorbeelden van uitgewerkte strategische plannen voor de langere termijn vond men erg interessant.

Reactie anderen (politiek, 'veldpartijen')

In een persreactie ondersteunt de VSNU de aanbevelingen en boodschap van de AWT. Uit een tussentijdse rapportage blijkt dat de commissie Chang (over dynamisering) flink gebruik maakt van en voortborduurde op dit advies – ook zij pleit voor extra investeringen. Het Innovatieplatform (IP) deelt de hoofdlijnen van het advies eveneens. Het IP is momenteel bezig de meer concrete investeringsagenda (de door AWT bepleitte kennis- en innovatiestrategie) op te stellen. De REA (Raad voor Economisch Advies voor de Tweede Kamer) zit wat betreft de noodzaak van extra kennisinvesteringen op één lijn met de AWT, getuige zijn advies van november 2005. Het advies heeft beperkt weerklank gevonden in de politiek. Tweede Kamerleden vonden het advies veelal (te) abstract. Bij nadere toelichting raakten zij vooral geïnteresseerd in de door AWT aangegeven visie (koppeling van ontwikkeling welzijnsstaat aan kennissamenleving) en ook in de buitenlandse voorbeelden van strategische,

lange termijnplannen. Er was eveneens belangstelling voor de nadelen van incidentele extra investeringen in het onderzoekssysteem.

Persaandacht

De Staatscourant besteedde veel aandacht aan dit advies. Op de voorkant een nieuwsbericht en op pagina 2 een uitgebreid interview met Joop Sistermans en foto. De overige dagbladen hadden minder aandacht voor dit advies, de kranten vonden het nieuws te weinig concreet. Het ANP, vakbladen en websites en bladen van hogescholen en universiteiten besteedden wel aandacht aan het advies.

Totaal beeld doorwerking

- Instrumenteel: beperkt, maar dat is ook niet de bedoeling met dit advies.
- Conceptueel: beperkt tot redelijk, in aanvulling op het eerdere IP-werk. De meerwaarde van het AWT-advies blijkt vooral te liggen in de visie (koppel de herstructurering van de welzijnsstaat aan de ontwikkeling van de kennissamenleving) en in de buitenlandse voorbeelden van strategische, lange termijnplannen. Zij ligt zeker ook in de kanttekeningen die de AWT plaatst bij het incidentele karakter van recente extra investeringen.
- Agenderend: redelijk. Samen met andere adviezen draagt het AWT-advies ertoe bij dat de noodzaak om extra te investeren in onderwijs en onderzoek hoog op de politieke agenda is gekomen.

‘Kennis- en innovatiebeleid van de 21ste eeuw vergt een conceptuele benadering’

SER-voorzitter dr. Herman Wijffels pleit de laatste tijd intensief voor ingrijpende maatschappelijke systeeminnovaties. Onvermijdelijk heeft dat ook betrekking op het kennis- en innovatiebeleid zelf. Wijffels herkent zich dan ook volledig in het AWT-advies *Tijd voor een opKIQer!* Dat roept de overheid niet alleen op om méér te investeren in onderwijs en onderzoek, maar ook anders en overheidsbreed.

Het beeld dat de kennisinvesteringsquote (KIQ) oproept is volstrekt helder’, onderschrijft Herman Wijffels de insteek van het nieuwe AWT-advies. ‘We investeren onvoldoende in kennis om onze ambitie van een leidende kenniseconomie waar te maken. De KIQ van bijvoorbeeld de Scandinavische landen en al onze buurlanden ligt hoger en stijgt sneller. Relatief raken we dus steeds verder achterop. Er zijn wel geluiden dat de KIQ een vertekend beeld geeft van de werkelijkheid omdat wij efficiënter dan anderen met ons geld zouden omgaan. Als dat al waar is, dan is dat eerder een aansporing om extra geld uit te trekken voor onderzoek en onderwijs

Herman Wijffels

dan een rem. Dan zouden wij immers een nog hoger rendement uit onze investeringen halen dan die andere landen.'

Omslag van denken

Dat Nederland nog steeds te weinig doet aan de realisatie van haar eigen ambitie komt, volgens Wijffels, doordat geld voor onderwijs en onderzoek nog steeds primair wordt gezien als een consumptieve uitgave. 'Dat is een fundamentele denkfout', stelt de SER-voorzitter, tevens lid van het Innovatieplatform. 'Als het niet komt van het innoveren van producten, productieprocessen en methoden, waar moet onze welvaart dan vandaan komen? Hier is echt een omslag van denken nodig. Onderzoek en onderwijs zijn twee van de weinige terreinen met een groot belang voor de economie waarop ons land nog zelf invloed kan uitoefenen. De rest, zoals het financiële beleid, wordt voornamelijk geregeld vanuit Brussel. Er is alle aanleiding om extra uitgaven te doen aan het bevorderen van creativiteit en competenties van mensen, en aan onderzoek en wetenschap. Doen we dat niet, dan zullen we daarvan over een aantal jaren de consequenties merken, in de vorm van bijvoorbeeld kapitaalvlucht, *brain drain* en een achterblijvende arbeidsproductiviteit. Daarmee komt onze welvaartstaat op het spel te staan. Ik heb het gevoel dat dit nog niet echt tot de politiek, en overigens ook de maatschappij in het algemeen, is doorgedrongen.'

Concepten en oriëntaties

Om de KIQ terug te brengen op een internationaal concurrerend niveau, pleit Wijffels vooral voor indirecte overheidsimpulsen: 'Het grootste probleem is dat burgers en bedrijfsleven zelf te weinig doen op het gebied van kennisontwikkeling. Daarom moet de overheid burgers en bedrijven hierop aanspreken. Daarnaast zou ze de samenloop van publieke en private investeringen moeten organiseren en stimuleren met fiscale stimulansen en subsidies, zoals dat nu met de kennisvouchers gebeurt. Dat voorbeeld zou de overheid nog veel breder moeten trekken, naar een integraal investeringsplan voor onderwijs en onderzoek voor de lange termijn.' Geld alleen is niet genoeg, weet echter ook Wijffels. 'Er is ook een andere manier nodig om kennisontwikkeling te stimuleren. De 20ste eeuw was de tijd van plannen maken die we in beton goten. Dat werkt nu niet meer; de maatschappij laat zich niet meer hiërarchisch door de overheid aansturen. De 21ste eeuw wordt de tijd van concepten en oriëntaties die in dialoog tussen partijen worden bedacht en uitwerking krijgen. Dat betekent dat in goed overleg wordt vastgesteld: waar ben je sterk in, wat is nodig aan kennisontwikkeling en hoe ga je daarin – als overheid, bedrijven en maatschappelijke instituties samen – investeren? De concepten en oriëntaties moeten hierbij zo flexibel zijn dat je voortdurend kunt inspelen op nieuwe ontwikkelingen en opgedane ervaringen. Ik zie dat als een organisch proces, dat ik in het AWT-advies teruglees in aanbevelingen aan de overheid als: ontwikkel een gezamenlijke

langetermijnvisie en kennis- investeringsstrategie, betrek ook afnemers en gebruikers van kennis hierbij, geef partijen vertrouwen en wees standvastig.'

Nieuw doordenken

Concepten en oriëntaties voor de toekomst zijn er, volgens Herman Wijffels, vele. Hij noemt duurzaamheid, de *biobased economy* die geen uitputbare grond- en brandstoffen meer gebruikt, de waterstofeconomie, de omslag van curatieve naar preventieve geneeskunde en nieuwe vormen van waterbeheer voor het omgaan met de problemen van onze inklinkende polders in relatie tot de zeespiegelstijging. 'De bestaande systemen zijn aan de grenzen van hun mogelijkheden gekomen. Je kunt nog wel wat verbeteren, maar voor echte oplossingen zijn systeeminnovaties nodig. Dat vraagt op vele terreinen om nieuw doordenken. En dat niet meer in een lineair proces van universiteiten, via kennisinstellingen naar bedrijven of maatschappelijke instellingen. Kennisontwikkeling verloopt nu veel meer cyclisch, met allerlei terugkoppelingsmechanismen. Daar heb je nieuwe denkwijzen en nieuwe instituties bij nodig, zoals Technologische Topinstituten. Je ziet daar nieuwe patronen van verbindingen ontstaan, waar stromen van kennis op heel andere manieren verloopt dan we tot nu toe gewend zijn.'

Wezenlijker element

Omdat systeeminnovaties betrekking hebben op alle terreinen van het overheidsbeleid, is de ontwikkeling van de kennissamenleving niet uitsluitend een zaak van de ministeries van EZ en OCW, meent Wijffels. 'Het gaat om fundamentele vernieuwingen in onze héle samenleving, niet alleen van de economie. Het raakt net zo goed de beleidsterreinen van VROM, Verkeer en waterstaat, Landbouw, Volksgezondheid of Sociale Zaken. Feitelijk zouden kennis en kennisontwikkeling een veel wezenlijker element moeten zijn bij alle beleidsontwikkeling binnen de overheid.'

Dit interview is eerder verschenen in de AWT-Nieuwsbrief van november 2005.

AWT briefadvies over onderzoekslaanbanen (juli 2005)

Adviesvraag

De minister van OCW heeft de AWT advies gevraagd over het beleid ten aanzien van de loopbanen van onderzoekers. Zij vroeg advies omdat zij een beleidsnotitie voorbereide over dit onderwerp.

Karakteristiek advies, samenvatting

De AWT stelt vast dat de Nederlandse kennissamenleving veel onderzoekers nodig heeft. Werk wordt steeds kennisintensiever en de internationale arbeidsmarkt voor onderzoekers wordt steeds competitiever. Maar in vergelijking met onze buurlanden kiezen Nederlandse afgestudeerden minder vaak voor een loopbaan als onderzoeker.

De AWT adviseert universiteiten hun onderzoekopleidingen aantrekkelijker te maken door meer variatie aan te brengen in promotietrajecten. Hij denkt bijvoorbeeld aan trajecten waarin mensen met een baan buiten de universiteit in deeltijd promoveren op een onderzoek uit hun werksituatie. Daarnaast adviseert de AWT universiteiten naast de 'klassieke' onderzoekersopleidingen ook verkorte onderzoekopleidingen aan te bieden. Die leiden bijvoorbeeld op tot beleidsonderzoeker, maar monden niet uit in een dissertatie en promotie. Verder moeten universiteiten de in- en doorstroom van promovendi verbeteren. Dit betekent ruimte bieden aan talent en helderheid scheppen over hun loopbaanperspectieven. Ten slotte dienen de centrale en lokale overheid erop toe te zien dat Nederland zijn liberale, tolerante en bloeiende sociaal-culturele klimaat behoudt. Alleen in een dergelijk klimaat kan talent opbloeien en diversiteit gedijen.

De AWT denkt dat de vorming van zogeheten *graduate schools* de variatie in onderzoekstrajecten bevordert. Toch signaleert de raad ook risico's. Zo kan de komst van *graduate schools* leiden tot het verdwijnen van bekende en goede interuniversitaire onderzoekopleidingen. Bovendien kunnen *graduate schools* leiden tot versnippering van het onderzoek.

Reactie adviesvrager

In de herfst van 2005 heeft de minister van OCW de beleidsnota 'Onderzoekstalent op waarde geschat' uitgebracht. In deze notitie neemt de minister van OCW een groot deel van de analyse over die de AWT in zijn briefadvies aandraagt. De belangrijkste aanbeveling van de AWT – brengt meer diversiteit in de onderzoekersopleiding – wordt slechts ten dele overgenomen. De minister wenst alleen meer diversiteit te scheppen binnen de bestaande (promotie)opleiding. Zij wil zich niet inzetten om het ontstaan van verkorte onderzoekersopleidingen – zogeheten *professional doctorates* – te stimuleren.

Reactie anderen (politiek, 'veldpartijen')

Het briefadvies heeft weinig reactie opgeroepen in het veld. Veel partijen lijken bij dit onderwerp de kat een beetje uit de boom te kijken. Alleen de ABVA-KABO reageerde expliciet op het briefadvies. Deze vakbond waarschuwde ervoor dat de invoering van zogeheten *sandwich*-beurzen geen verkapte bezuiniging op het promotietraject mag zijn.

Persaandacht

Dit advies kreeg weinig aandacht in de landelijke media. Wel waren er artikelen in de vakbladen en op internet van de universiteiten geschreven door het Hoger Onderwijs Persbureau (HOP).

Totaal beeld doorwerking

- Instrumenteel: beperkt. De belangrijkste aanbeveling – creëer meer diversiteit in de onderzoekersopleiding – is slechts ten dele opgevolgd.
- Conceptueel: beperkt. In het briefadvies stelt de AWT duidelijk dat onderzoekers worden opgeleid voor functies in de samenleving en niet alleen voor functies in onderzoeksinstellingen. Dit denkbeeld heeft echter nog geen wortel geschoten in het veld. Veel van de betrokken partijen blijven onderzoekers in opleiding uitsluitend zien als 'vers bloed' voor onderzoeksinstellingen.
- Agenderend: niet van toepassing. De loopbaan van (jonge) onderzoekers staat al jarenlang hoog op de politieke agenda. Het briefadvies van de AWT heeft voortgebouwd op deze bekendheid.

AWT briefadvies over de Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek (december 2005)

Adviesvraag

De staatssecretaris van onderwijs bereidt een nieuwe Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek (WHOO) voor. Hij heeft de AWT en de Onderwijsraad gevraagd te reageren op het wetsvoorstel.

Samenvatting briefadvies

De AWT heeft een briefadvies geschreven waarin wij reageren op het ontwerp van de WHOO. Op 6 december 2005 hebben wij dit briefadvies in vertrouwen overhandigd aan de staatssecretaris van OCW. Deze heeft het bij het ontwerp van de WHOO gevoegd en het geheel verstuurd aan de Raad van State. Zogauw de Raad van State advies heeft uitgebracht over het ontwerp van de WHOO wordt het briefadvies van de AWT openbaar. Naar verwachting gebeurt dit in het voorjaar van 2006.

3

Evaluatie van de AWT periode 2001 - 2004

Samen met de andere strategische adviesraden valt de AWT onder een eigen kaderwet. Deze wet bepaalt dat alle adviesraden elke vier jaar een evaluatieverslag dienen op te stellen van hun taakvervulling.

In 2005 heeft de AWT zijn functioneren tussen 1 januari 2001 en 1 januari 2005 geëvalueerd. Hierbij hebben we de volgende werkwijze gehanteerd.

- Om te beginnen hebben we een zelfevaluatie opgesteld op basis van achterliggende documenten en besprekingen in de raad.
- Vervolgens hebben we in overleg met de ministeries van EZ en OCW een externe evaluatiecommissie ingesteld. Deze heeft zich in alle openheid en onafhankelijkheid een oordeel gevormd van het functioneren van de AWT. Onze zelfevaluatie diende hierbij als input.
- Tot slot hebben we het verslag van de externe evaluatiecommissie besproken en vastgesteld welke consequenties wij hieraan verbinden.

3.1 AWT zelfevaluatie

Eind 2004 heeft de AWT zichzelf geëvalueerd. Hierbij hebben we ons de volgende vragen gesteld.

- Hoe oordeelt de AWT over zichzelf?
- Wat gaat er goed?
- Op welke punten is verbetering wenselijk? Wat zijn discussie- of aandachtspunten voor de komende tijd?
- Welke concrete afspraken heeft de raad gemaakt, aan welke verbeterpunten gaat gewerkt worden?

Na intensieve discussie hebben we de volgende verbeterpunten geïdentificeerd voor de toekomst.

Samenstelling raad en aanwezigheid

- We dienen snel nieuwe raadsleden te vinden en dan vooral raadsleden die werkzaam zijn in het bedrijfsleven. Het blijft wenselijk een diversiteit aan gezichtpunten in de AWT te houden.
- De aanwezigheid tijdens raadsvergaderingen dient zo hoog mogelijk te zijn. Raadsleden kunnen alleen bij hoge uitzondering afwezig zijn.

Kwaliteit en aard adviezen

- We moeten kritisch blijven op de keuze van adviesonderwerpen. Het opstellen van ons werkprogramma is bepalend voor wat de AWT kan betekenen.
- Per advies moeten we nog nadrukkelijker bespreken wat we ermee ambiëren. Wat is de aard van het advies, wat wil de raad ermee bereiken?
- Bij de start van elk advies moeten we nog beter bespreken welk soort onderbouwing nodig is. Dit moeten we in het werkplan benoemen. Variatie moet mogelijk zijn: soms hebben we cijfers nodig, soms juist meer beschouwende analyses.
- We moeten ernaar streven de conclusies en aanbevelingen van elk advies zo scherp en concreet mogelijk te verwoorden. Bij elke aanbeveling moeten we steeds proberen een actor aan te wijzen ('wie moet wat doen?').

Werkwijze, doorwerking adviezen vergroten

- We hebben de afspraak bevestigd dat de voorzitter het gezicht van de AWT is. De voorzitter draagt onze adviezen uit. Andere raadsleden zijn alleen bij uitzondering betrokken bij officiële presentaties.
- Raadsleden kunnen de boodschappen van de AWT actiever uitdragen in hun eigen omgeving. In het communicatieplan van elk advies zullen we opnemen welk raadslid waar kan 'optreden'.
- De doorwerking van adviezen staat of valt met de keuze van de juiste onderwerpen. Daarom moeten we selectiever zijn bij de keuze van adviesonderwerpen.

3.2 De commissie De Wijkerslooth

In overleg met de ministeries van EZ en OCW heeft de AWT begin 2005 een externe evaluatiecommissie ingesteld. Deze stond onder voorzitterschap van ir. Roelof de Wijkerslooth de Weerdesteyn, voorzitter van het College van Bestuur van de Radboud Universiteit Nijmegen (RU). De commissie bestond verder uit prof.dr. Louise Gunning-Schepers, voorzitter van de Raad van Bestuur en decaan van het AMC en ir. Marike van Lier Lels, voormalig operationeel directeur van Schiphol. Secretaris was drs. David de Vries van de RU.

Werkwijze

De commissie De Wijkerslooth had de opdracht een evaluatie uit te voeren van de taakvervulling van de AWT tussen 1 januari 2001 en 1 januari 2005. De commissie heeft ervoor gekozen haar aandacht te concentreren op de volgende punten:

- de kwaliteit van de adviezen;
- de procesgang rond de totstandkoming van adviezen;
- de doorwerking en de effecten van de adviezen;
- de algehele positie en status van de AWT als 'adviesraad die ertoe doet';

- andere punten in het functioneren van de AWT die de evaluatiecommissie relevant achtte.

Verder is de commissie nagegaan of en hoe de AWT gehoor heeft gegeven aan de aanbevelingen van eerdere evaluatiecommissies. Daarnaast heeft zij de bevindingen getoetst uit de zelfevaluatie van de AWT.

Voor haar werk heeft de commissie tal van documenten beoordeeld, waaronder de 15 adviezen en 13 briefadviezen uit de evaluatieperiode. Verder heeft zij gesprekken gevoerd met (oud-)vertegenwoordigers van de ministeries van EZ en OCW, de Tweede Kamer, KNAW, VSNU, NWO, HBO-raad, MKB Nederland, VNO-NCW en de SER.

3.3 Aanbevelingen en acties AWT

De commissie De Wijkerslooth is in hoofdlijnen positief over de taakvervulling van de AWT. 'De AWT heeft duidelijk aan kracht en kwaliteit gewonnen. Het werk van de raad is betekenisvol, de raad wordt zeer gewaardeerd en hij voorziet in een duidelijke behoefte'. Het hele rapport van de evaluatiecommissie vindt u op onze website www.awt.nl.

De AWT is blij met de positieve uitkomst van de evaluatie. De evaluatie spoort goed met de signalen die ons de afgelopen jaren hebben bereikt. Wij menen dat onze inspanningen naar aanleiding van de vorige evaluatie om het functioneren van de AWT te verbeteren vrucht hebben afgeworpen.

Toch is er nog altijd ruimte voor verbetering. In haar rapport doet de commissie De Wijkerslooth meerdere aanbevelingen om te komen tot verbeteringen. Hieronder geven we deze aanbevelingen weer, gevolgd door de conclusies die wij daaraan verbinden.

a Aard adviezen

De evaluatiecommissie stelt vast dat 'het veld' van de AWT adviezen verwacht die nieuwe ideeën of concepten voor het (middel)lange termijn beleid introduceren. Zij tekent meteen aan dat de AWT hier niet geheel vrij in is omdat de aard van adviezen sterk afhangt van (de kwaliteit van) de adviesvragen. Toch meent de commissie dat de AWT er goed aan doet zich te concentreren op baanbrekende adviezen over het lange termijn beleid.

De AWT kan zich goed vinden in deze aanbeveling. Baanbrekende adviezen passen bij een strategisch adviesorgaan. De afgelopen jaren hebben we geprobeerd in deze geest te werken. Hierbij zijn de volgende opmerkingen op hun plaats.

- Strategische advisering heeft te maken met de keuze van adviesonderwerpen. Deze hangt af van het werkprogramma en van tussentijdse verzoeken tot advies. Wij nemen ons voor de strategische aard van onze adviesonderwerpen nog explicieter te bewaken. Bij de samenstelling van ons werkprogramma en bij tussentijdse adviesaanvragen zullen we hier goed op letten. Een gevolg hiervan kan zijn dat de AWT vaker 'nee' zegt tegen adviesaanvragen.
- Strategische advisering kan ook vorm krijgen door actuele of korte termijn vraagstukken te plaatsen in een lange termijn perspectief. Dit vergt vaak een conceptuele benadering waarbij we redeneren vanuit *first principles*: waarom en waartoe is iets belangrijk, welk afwegingskader geldt? Bij de start van elk adviestraject zullen dit punten van bespreking zijn, zowel in de raad zelf als in de gesprekken met de adviesvragers.
- Een strategische adviesraad kan alleen goed functioneren als er een balans bestaat tussen vertrouwen en vernieuwing. De AWT wil bewust werken aan de opbouw van vertrouwen bij onze adviesvragers. Daarom zullen we ook ingaan op actuele adviesvragen van ministeries of de Tweede Kamer die betrekking hebben op de korte termijn. Dit opgebouwde vertrouwen zullen we vervolgens gebruiken om ook meer 'dwarse' of verrassende adviezen uit te brengen. Strategische adviezen uitbrengen voor de lange termijn vormt onze *core business*. Maar wij kunnen die kerntaak niet verwezenlijken zonder af en toe adviezen uit te brengen voor de kortere termijn.
- Wij vinden dat de adviezen van de AWT door de jaren heen behoorlijk consistent moeten zijn. We willen voortbouwen op concepten die succesvol zijn gebleken, zoals 'kennis als vermogen versus kennis als product', 'backing winners' en 'beleidsrijke dialoog'. We kunnen dus niet ieder jaar een revolutionair of baanbrekend geluid laten horen over hoofdlijnen van het wetenschaps- en innovatiebeleid.

Al met al ziet de AWT het als een goed streven om elke vier jaar één of meer baanbrekende adviezen uit te brengen. Er zullen altijd ook korte termijn adviezen gevraagd én gegeven worden.

b Omgang met briefadviezen

De evaluatiecommissie heeft de AWT geadviseerd zeer terughoudend te zijn met briefadviezen. Zij signaleert dat de status van briefadviezen voor de buitenwereld onvoldoende duidelijk is. De AWT zou dit instrumenten alleen nog moeten gebruiken om eerder uitgebrachte adviezen nog eens onder de aandacht te brengen.

De AWT neemt deze aanbeveling ter harte. Naar aanleiding van deze aanbeveling hebben wij de briefadviezen van de afgelopen jaren nog eens tegen het licht gehouden. We stellen vast dat we de afgelopen vier jaar briefadviezen hebben uitgebracht in drie varianten.

- Reagerende briefadviezen die ingaan op nieuw beleid (bijvoorbeeld over de sectorplannen Natuur & Techniek, het Wetenschapsbudget en het HOOP). Dit soort reacties bouwt vrijwel helemaal voort op eerdere AWT-adviezen.
- Signalerende briefadviezen waarin we nieuwe ontwikkelingen signaleren en op de agenda willen krijgen (bijvoorbeeld over de *matching* van onderzoeks-subsidies of over de ongewenste stapeling van 'markt en overheid' regelingen voor kennisinstellingen).
- Discussiërende briefadviezen waarmee we de discussie willen voeden zonder dat we daarmee een kabinetsreactie beogen (bijvoorbeeld over onderzoeks-loopbanen of over verkenningrapporten).

In lijn met de aanbeveling van de evaluatiecommissie nemen we ons voor terughoudend te zijn met het uitbrengen van briefadviezen. We zullen vooral minder discussiërende briefadviezen uitbrengen. We willen wel de mogelijkheid open houden om (snel) reagerende of signalerende briefadviezen uit te brengen.

We nemen ons voor om nog explicieter na te denken over de noodzaak of wenselijkheid van het uitbrengen van een briefadvies. De voorzitter en secretaris zullen hierop letten. Verder zal de AWT bij het uitbrengen van een briefadvies beter proberen te communiceren waarom we hebben gekozen voor een briefadvies.

c Aantal adviezen

De evaluatiecommissie adviseert om maximaal vier adviezen per jaar uit te brengen. De reden hiervoor is dat 'het veld' de indruk heeft dat de AWT zeer veel adviezen uitbrengt. De commissie merkt trouwens op dat veel gesprekspartners het aantal AWT-adviezen significant hoger inschatten dan het werkelijke aantal. De commissie merkt verder op dat ontvangers het overzicht dreigen te verliezen wanneer de AWT te veel adviezen uitbrengt. Daarnaast kan een grote kwantiteit vraagtekens oproepen over de kwaliteit. Bovendien roept de vermeende hoge productie van de AWT het beeld op dat het lidmaatschap van de raad zeer belastend is wat potentiële raadsleden kan afschrikken.

De AWT is het in principe eens met de *less is more* gedachte van de commissie. Wij hadden al als streven om jaarlijks vier tot zes adviezen uit te brengen (exclusief briefadviezen). In de toekomst zullen wij dit streefgetal blijven hanteren. Naar onze mening is er een beperkte bandbreedte wat betreft het aantal adviezen. Minder dan vier is niet goed voor de zichtbaarheid van de raad. Meer dan zes is te belastend voor de buitenwereld en ook voor de raad zelf. In het laatste geval is er ook te weinig tijd voor reflectie in de raadsvergaderingen. Overigens merken de huidige raadsleden op dat hun werkbelasting binnen de perken blijft. Het goede samenspel tussen raad en bureau draagt hier zeker aan bij.

d Werkwijze van de AWT

De evaluatiecommissie is uitgesproken positief over de werkwijze van de AWT. Zij spreekt van een precieze en uitgekiende aanpak en een goed werkend model dat kan rekenen op waardering in de buitenwacht. De commissie noemt enkele punten van aandacht zoals de kwetsbaarheid van een model dat zwaar leunt op de rol van de voorzitter en de zorg om de werkbelasting voor raadsleden (zie boven). Maar de commissie ziet op dit moment geen echte punten van zorg.

Wat betreft de werkwijze van de AWT doet de commissie één concrete aanbeveling: breng het werkprogramma en de totstandkoming daarvan duidelijker onder de aandacht van alle personen en organisaties die betrokken zijn bij de AWT. De AWT neemt deze aanbeveling ter harte en zal zijn communicatie op dit punt verbeteren.

Bij de bespreking van het rapport van de commissie De Wijkerslooth hebben we zelf ook stilgestaan bij de werkwijze van de AWT. In algemene zin zijn wij goed te spreken over onze manier van werken. Dat geldt in het bijzonder voor de toetsingsgesprekken die we de laatste jaren zijn gaan voeren vóór uitbrengen van onze adviezen. Verder zijn wij tevreden over de flink verstevigde aandacht voor de communicatie rondom onze adviezen. Mede naar aanleiding van de opmerkingen van de evaluatiecommissie over het strategische karakter van onze adviezen zien wij nog een paar punten waarop onze werkwijze beter kan.

- In raadsvergaderingen willen we de aard van advisering nog explicieter in discussie brengen. Welk soort effect willen we met een adviesonderwerp bereiken (agenderen, nieuwe concepten/denklijnen, concreet beleid veranderen)? We doen dit nu al bij de start van adviestrajecten. Maar het is zinvol om dit soort reflectiemomenten later in het traject – bijvoorbeeld bij de afronding van een advies – nog eens expliciet in te bouwen.
- In de vertaling van het werkprogramma naar de agenda voor vergaderingen willen we meer ruimte inbouwen voor weerbarstige en ongestructureerde onderwerpen. Zulke onderwerpen vergen een open discussie waarbij we meerdere invalshoeken kunnen verkennen zonder in tijdsdruk te raken.
- We willen het werk in subgroepen zwaarder aanzetten. Een subgroep bestaat uit twee of drie raadsleden en twee raadsmedewerkers van het AWT-bureau. Waar nodig kan de subgroep worden aangevuld met externe deskundigen. Subgroepen lenen zich prima voor een intensieve, diepgravende en open discussie over adviesonderwerpen. We hebben goede ervaringen met het werk in subgroepen en willen deze méér gebruiken, vooral in de beginfase van zoeken naar invalshoeken.

e Doorwerking en effecten van adviezen

De evaluatiecommissie meent dat het niet eenvoudig is om de doorwerking van adviezen vast te stellen. Toch merkt de commissie op dat de doorwerking van AWT-adviezen voldoende is. De meeste adviezen hebben direct of indirect een effect gehad. Dit blijkt uit de gesprekken van de commissie met betrokkenen uit 'het veld' en uit de zelfevaluatie van de AWT. De commissie merkt wel op dat de AWT de doorwerking van zijn adviezen structureler kan monitoren en evalueren.

De AWT wil adviezen uitbrengen 'die ertoe doen'. Wij zijn gematigd positief over de doorwerking van onze adviezen gedurende de laatste jaren. Wij nemen ons voor de komende jaren te blijven werken aan een zo goed mogelijke doorwerking van onze adviezen. Onze werkwijze is hierop toegesneden. Tijdens en na het uitbrengen van onze adviezen leggen we veel nadruk op de communicatie. We zullen dit de komende jaren met veel energie en inzet blijven doen. Met de evaluatiecommissie zijn we van mening dat de AWT de doorwerking van onze adviezen beter kan monitoren. We zullen hiertoe een aanpak ontwikkelen.

f Positie van de AWT

De evaluatiecommissie heeft zich tot slot uitgesproken over de algehele positie en status van de AWT. De commissie oordeelt dat de AWT sinds de vorige evaluatie aan gezag en zichtbaarheid heeft gewonnen en dat de raad deskundig en onafhankelijk is. De commissie constateert verder dat de AWT in een druk bezet veld opereert. Dit maakt het moeilijk om de ambitie waar te maken om hét adviesorgaan voor het wetenschaps- en technologiebeleid te worden. De commissie concludeert dat voortdurende aandacht voor de positionering van de AWT nodig is.

De AWT herkent de situatie die de evaluatiecommissie schetst. Onze positionering is de afgelopen jaren bij herhaling een punt van aandacht geweest. Wij zoeken onze positionering niet zozeer in formele statements en afbakeningen. Veeleer probeert de AWT zich te onderscheiden door hoogwaardige adviezen te leveren en een door-dachte werkwijze te hanteren die kan rekenen op waardering en respect in 'het veld'. Wij zijn van plan om dit de komende jaren te blijven doen.

4

Werkprogramma 2006

Inleiding

De Kaderwet Adviesraden schrijft voor dat elke adviesraad jaarlijks een werkprogramma opstelt, zo ook de AWT. Dit is voor de AWT een belangrijke zaak, aangezien de status en effectiviteit van de raad in sterke mate wordt bepaald door de onderwerpen waaraan de raad werkt. Het opstellen van het werkprogramma is daarom elk jaar een belangrijk moment van bezinning op de aard en inhoud van de adviezen waaraan de AWT de komende tijd wil werken.

Groslijst met adviesonderwerpen

Zoals eerder beschreven heeft de AWT ten behoeve van het werkprogramma 2005 een uitgebreide inventarisatieronde gehouden van gewenste adviesonderwerpen. Dat resulteerde begin 2005 in een uitgebreide lijst van mogelijke onderwerpen die ook voor 2006 inspiratie biedt. Voor het werkprogramma 2006 kan de raad hierop dan ook voortbouwen.

Continuering werkprogramma 2005 in 2006

2005 is een druk jaar geweest voor de AWT: de raad heeft zeven adviezen uitgebracht en twee briefadviezen. Twee hiervan worden spoedadviezen die niet op het werkprogramma 2005 stonden. Consequentie van deze 'drukte' is dat het werkprogramma voor 2005 maar ten dele is uitgevoerd: twee van de zes genoemde onderwerpen van dit werkprogramma zijn in 2005 daadwerkelijk afgerond, twee andere onderwerpen zijn een flink deel in uitvoering genomen en de overige twee onderwerpen zijn doorgeschoven naar 2006.

Adviesonderwerpen 2006

Voor het komende jaar heeft de AWT vijf adviesonderwerpen op zijn agenda gezet. De eerste vier onderwerpen zijn een continuering van het ambitieuze werkprogramma voor 2005; in wezen is dit werkprogramma op te vatten als een werkprogramma voor 2005 én 2006. Het vijfde onderwerp is nieuw. Dat is op het werkprogramma terechtgekomen op verzoek van de minister van OCW, hiertoe aangespoord door de Tweede Kamer.

- **Open innovatie**

De term 'Open innovatie' beschrijft de ontwikkeling dat innovatie in het bedrijfsleven steeds meer wordt gekenmerkt door samenwerking tussen partijen in ketens en netwerkverbanden en door een grotere betrokkenheid van gebruikers. De AWT is advies gevraagd hoe de overheid c.q. EZ met zijn innovatiebeleid het best kan inspelen op deze trend. Het voorbereidende onderzoek en een essaywedstrijd ter voorbereiding hiervan zijn al afgerond.

- **Offshoring van R&D**
Grote bedrijven hebben de laatste jaren steeds meer productieactiviteiten naar andere landen verplaatst, zoals China en India. Dit verschijnsel staat bekend als *offshoring*. Momenteel starten bedrijven ook steeds meer nieuwe R&D-activiteiten in deze landen. *Offshoring* is als zodanig niet uniek. Wel bijzonder zijn de schaal waarop en de snelheid waarmee het momenteel plaatsvindt en de omvang van de investeringen die ermee gemoeid zijn. EZ heeft de AWT gevraagd welk beleid gewenst is om *offshoring* van R&D voor Nederland gunstig te laten uitpakken.
- **PPS-structuren t.b.v. focus & massa én valorisatie**
De Nederlandse kennisinfrastructuur staat voor twee belangrijke uitdagingen. De eerste is het ontwikkelen van een minder gefragmenteerd onderzoekslandschap ofwel het creëren van 'focus en massa'. De tweede is het versterken van de aansluiting tussen de publieke kennisinfrastructuur enerzijds en bedrijfsleven en maatschappij anderzijds. Hierdoor verbeteren de kenniscirculatie, -valorisatie en -exploitatie. Dit AWT-advies richt zich op de vraag: welke rol kunnen publiek-private samenwerkingsstructuren (PPS) spelen bij het aangaan van deze twee uitdagingen?
- **Innovatie in publieke sectoren**
Publieke diensten en door de overheid gedomineerde sectoren lijken niet voorop te lopen op het punt van innovatie. Dit advies behandelt de vraag hoe innovatie in het (semi-)publieke domein kan worden geoptimaliseerd en zo nodig worden gestimuleerd.
- **Kennisvalorisatie in de alfa- en gammawetenschappen**
Kennisvalorisatie is één van de drie hoofdtaken van universiteiten, naast het geven van onderwijs en het uitvoeren van onderzoek. In de bèta- en medische wetenschappen kan valorisatie worden opgevat als een bijdrage aan de economie. Maar wat houdt valorisatie in de alfa- en gammawetenschappen in? En hoe kunnen we valorisatie in die richtingen beleidsmatig beïnvloeden? De minister van OCW heeft – op aandringen van de Tweede Kamer – de AWT hierover advies gevraagd.

Ruimte voor nog een advies

Met de genoemde onderwerpen zit het AWT-werkprogramma voor 2006 nog niet helemaal vol. De raad heeft bewust ruimte gereserveerd voor één spoedadvies dat gedurende het jaar gevraagd kan worden of een onderwerp dat hij zelf wil aanpakken. Met zes adviezen zit de AWT wel op zijn maximum, zeker in het licht van de aanbeveling van de AWT-evaluatiecommissie om voortaan minder adviezen uit te brengen. Dat zou de zeggingskracht van de afzonderlijke adviezen versterken.

Publicaties AWT in 2005

Adviezen

- AWT-advies 61: *Een vermogen betalen. De financiering van universitair onderzoek.* Maart 2005
- AWT-advies 62: *De waarde van weten. De economische betekenis van universitair onderzoek.* April 2005
- AWT-advies 63: *Kennis voor beleid – beleid voor kennis.* Mei 2005
- AWT-advies 64: *Innovatie zonder inventie. Kennisbenutting in het MKB.* Juli 2005
- AWT-advies 65: *Ontwerp en ontwikkeling. De functie en plaats van onderzoeksactiviteiten in hogescholen.* Augustus 2005
- AWT-advies 66: *Diensten beter bedienen. Innovatiebeleid voor diensten.* September 2005
- AWT-advies 67: *Tijd voor een opKIQer! Méér investeren in onderwijs en onderzoek.* Oktober 2005

Briefadviezen

- Briefadvies aan de minister van OCW inzake onderzoekslaanen, 15 juli 2005
- Briefadvies aan de staatssecretaris van OCW inzake de Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek (WHOO), 6 december 2005

Achtergrondstudie

Achtergrondstudie nr. 31: *Mythe en werkelijkheid. Gedrag van innovatieve dienstverleners in zeven sectoren.* Onderzoek uitgevoerd door drs. J.P.J. de Jong, EIM Zoetermeer. Maart 2005

Overige publicaties

- AWT-werkprogramma 2005 (maart 2005)
- Jaarverslag 2004 (juni 2005)
- AWT Evaluatie 2000 – 2004 (november 2005)
- AWT-Nieuwsbrief (maart, juli en november 2005)
- Knipselkrant Selectief (15 maal)

Gesprekspartners bij adviesprojecten

Hieronder volgt een opsomming van gesprekspartners van de AWT bij adviesprojecten die in 2005 zijn uitgebracht. Dit is geen volledige lijst. De AWT voert ook veel gesprekken die niet rechtstreeks een relatie hebben met een advies maar wel van belang zijn voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid. Deze gesprekspartners worden hier niet opgenoemd.

Bedrijven

ABN Amro	Dhr. drs. R.J. Meuter
Achmea	Dhr. mr. G.H.J. van Arkel
Applicatiecentrum Productietechnologie	Dhr. F. Kramer
BiBiz	Dhr. W.Th. Fokkema
BOB	Dhr. M. Schaaper
Boomaplant B.V.	Dhr. B. van Luijk
Bunnink Plants	Dhr. H. Bunnik
De kat tooling & moulding b.v./Leonardo management consultancy	Dhr. ir. T.F.J. Lenssen
DHV	Dhr. ir. H.F. van der Roest
DHV	Dhr. ir. L.C.J. van Luxemburg
DHV	Dhr. ir. R.G. Campen
DSM	mw. dr. E.M.M. de Brabander-van den Berg
DSM	Dhr. dr.ir. J.G.H. Joosten
DSM	Dhr. ir. J. Zuidam
Ernst & Young business risk services	Dhr. drs. C.A. van Holten
Ernst & Young business risk services	Dhr. H. van Moorsel MPM RA
Essent holding	Dhr. M. Boersma
Exact software	Dhr. J. van der Heijden
Exact software	Dhr. A. van Nieuwland
ICT-Office	Mw. mr. S.J.M. Roelofs
ING Groep	Dhr. drs. F.A. von Dewall
NEVI	Dhr. J. Snijder
NEVI Opleidingen BV	Dhr. drs. H. Bruijstens
Nutri-akt	Mw. A. van Ginkel-Res
Regus	Dhr. E. Schaepman
Rabobank	Dhr. B.J.A.M. Reijnen
Rabobank	Dhr. D. Dijk
Rabobank	Dhr. W.W. Boonstra
Shell	Dhr. mr.dr. P.W. Kwant
Spar holding B.V.	Dhr. H.B.M. ten Have
Technologie Centrum Noord-Nederland	Dhr. dr.ir. P.A. Gielen

Veldwerk Nederland
Verkaart Groep
Visser Carrosserie BV
Wolters Kluwer

Dhr. ir. P. Duijsings
Dhr. ir. H. Verkaart
Dhr. R. Pol
Dhr. P. Morley MSc

Belangenorganisaties

Dansk Industri (DK)
FME
FME
FTC
HBO-Raad
HBO-Raad
HBO-Raad
HBO-Raad
MetaalUnie
MKB Nederland
MKB Nederland
MKB Nederland
NEVAT
ONRI
Promovendi Netwerk Nederland
Promovendi Netwerk Nederland
Verbond van Verzekeraars
VNO-NCW
VNO-NCW
VNO-NCW
VNO-NCW
VNO-NCW
VSNU
VSNU

Dhr. M. Ornholt
Dhr. ing. G. Huizinga
Dhr. drs. P.M. van Roon
Dhr. K.A. Deppe
Dhr. drs. A.B. de Graaf
Dhr. drs. J.C. Koeslag
Dhr. prof. dr. F. Leijnse
Dhr. drs. R.H. Slotman
Dhr. drs. F.C. van Engelenburg
Dhr. drs. L.M.L.H.A. Hermans
Dhr. drs. K.A. Ravesloot
Mw. ir. G. Visser-van Erp
Dhr. J.A. van der Spek
Dhr. ir. J.G.A. Coppes
Mw. drs. T. van Raalten
Dhr. drs. V.I. Spoormaker
Dhr. H. Nijenhuis
Leden van de technologiecommissie
Mw. drs. J.A. van den Bandt-Stel
Dhr. drs. C. Oudshoorn
Dhr. mr. J.H. Schraven
Dhr. dr. A. ten Wolde
Dhr. dr. J.A. Bartelse
Dhr. mr. E.M. d'Hondt

Kennisinstellingen en onderzoeksinstituten

Aalborg University (DK)
Copenhagen Business School (DK)
CPB
CPB
CPB
CHEPS
CWTS
EIM
EIM
Erasmus Universiteit Rotterdam

Dhr. prof. B.A. Lundvall
Dhr. F. Poulfelt
Dhr. dr. E.J.F. Canton
Dhr. dr. M.F. Cornet
Dhr. dr. G.M.M. Gelauff
Dhr. dr. B.W.A. Jongbloed
Dhr. dr. R.J.W. Tijssen
Dhr. prof.dr. P.H.M. van Hoesel
Dhr. drs. J.P.J. de Jong
Mw. dr. J.C.M. van Eijndhoven

Erasmus Universiteit Rotterdam	Dhr. dr.ing. F.A.J. van den Bosch
Fontys Hogeschool Eindhoven	Dhr. drs. C.J.M. Geenen
Hogeschool Eindhoven	Dhr. dr. J. Steyaert
Hogeschool INHOLLAND Diemen	Dhr. dr. D.G. Andriessen
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	Dhr. dr.ir. J.P. Pauwelussen
Hogeschool van Utrecht	Dhr. prof.dr. F. Leijnse
Hogeschool Zeeland	Mw. dr. A. de Groene
KNAW	Dhr. prof. dr. W.J.M. Levelt
KNAW	Dhr. drs. C.H. Moen
LUMC	Dhr. prof. dr. E.C. Klasen
NHTV	Mw. drs. D. Nijs
NOM	Dhr. F.R. van der Meulen
Radboud Universiteit Nijmegen	Dhr. ir. R.J. de Wijkerslooth
Rijksacademie van beeldende kunsten	Mw. drs. E.M.W.A. van Odijk
Rijksuniversiteit Groningen	Dhr. dr. M.A. Kooyman
Sociaal Cultureel Planbureau	Dhr. prof.dr. P. Schnabel
Stichting Maatschappij & Onderneming	Dhr. prof.dr. W.J. de Ridder
Rijks Universiteit Groningen	Dhr. prof.dr. D. Jacobs
TNO	Dhr. drs.ir. J.B.M. Louwe
TNO	Dhr. ir. G.W.J. Oldeman
TNO	Dhr. ir. P. Schulein
TNO	Dhr. dr. H. Speelman
TNO	Dhr. ir. J.A. Vogel
Technische Universiteit Delft	Dhr. ir. G.J. van Luijk
Technische Universiteit Eindhoven	Dhr. prof.dr. G. Duysters
Technische Universiteit Eindhoven	Dhr. prof.dr. A. de Man
Technische Universiteit Eindhoven	Dhr. prof.dr. B. Verspagen
Universiteit van Amsterdam	Dhr. dr. S.J. Noorda
Universiteit Leiden	Dhr. ir. J.E.J. van Bergen
Universiteit Maastricht	Dhr. dr. J.M.M. Ritzen
Universiteit van Tilburg	Mw. drs. T.A. Cardoso Ribeiro
Universiteit van Tilburg	Dhr. prof. dr. F.A. van der Duyn Schouten
Universiteit Twente	Dhr. drs. W. te Beest
Van Hall Leeuwarden	Mw. ir. E. Schaper
Vrije Universiteit Amsterdam	Dhr. prof. dr. T. Sminia
Vrije Universiteit Amsterdam	Dhr. prof. T. Elfring
Wageningen Universiteit	Dhr. drs. J. Dijk
Wageningen Universiteit	Dhr. prof. dr. ir. R. Rabbinge
Wageningen Universiteit	Dhr. prof. dr. ir. L. Speelman
WUR	Dhr. ir. W.J.A. Hanekamp
WUR	Mw. ir. W. van Eck
WUR LEI	Dhr. prof.dr. G. Beers

Overheden en uitvoeringsorganisaties

Ministerie van AZ	Dhr. dr. J.P. van den Toren
Ministerie van AZ	Mw. drs. R. Hoogerboord
Ministerie van BZK	Dhr. drs. K. Vijlbrief
Ministerie van BZK	Mw. drs. D. de Groot
Ministerie van BZK	Dhr. J.A. Wolthuis
Ministerie van BZK	Dhr. ir. H. Leeftang
Ministerie van Buitenlandse Zaken	Dhr. mr. M. Lak
Ministerie van Defensie	Dhr. Luitenant-kolonel A.F. Keijzer
Ministerie van Defensie	Dhr. R.F.M.J. Broeders
Ministerie van EZ	Dhr. drs. J.P. Broersen
Ministerie van EZ	Dhr. drs. C.P. Buijink
Ministerie van EZ	Dhr. drs. H. Erken
Ministerie van EZ	Dhr. prof.dr. G.M.M. Gelauff
Ministerie van EZ	Dhr. drs. J.H. de Groene
Ministerie van EZ	Dhr. drs. Th. Grosveld
Ministerie van EZ	Mw. ir. K. Jongkind
Ministerie van EZ	Dhr. dr. L. Klomp
Ministerie van EZ	Mw. drs. R.M. van der Linden
Ministerie van EZ	Dhr. drs. H.J.T. Nieuwenhuis
Ministerie van EZ	Dhr. dr. S.E.P.R. Raes
Ministerie van EZ	Dhr. dr. T.J.A. Roelandt
Ministerie van EZ	Dhr. drs. J.J. van Scheijen
Ministerie van EZ	Mw. drs. C. Wooning
Ministerie van Financiën	Dhr. drs. P.J.C.M. van den Berg
Ministerie van Financiën	Dhr. drs. F.J. de Boer
Ministerie van Financiën	Dhr. ir. B. Geurts
Ministerie van Financiën	Dhr. drs. P. Nijssen
Ministerie van Financiën	Dhr. drs. E.M. Verweij
Ministerie van Financiën	Dhr. C.G.A. Wijnker
Ministerie van Justitie	Dhr. dr. E. Niemeijer
Ministerie van Justitie	Dhr. dr. P. W. van Wijck
Ministerie van LNV	Dhr. dr.ir. J.H.M. Davina
Ministerie van LNV	Dhr. drs. C.J. Kalden
Ministerie van LNV	Mw. dr. J.A. Hoekstra
Ministerie van LNV	Dhr. ir. P.J. Keet
Ministerie van LNV	Dhr. drs.ing. H. van der Kooij
Ministerie van OCW	Dhr. dr. C.A. van Bochove
Ministerie van OCW	Dhr. drs. E.A.A.M. Broesterhuizen
Ministerie van OCW	Dhr. drs. R.C. Endert
Ministerie van OCW	Mw. dr. F.M.L. Heijs
Ministerie van OCW	Dhr. drs. P.A. Kievot

Ministerie van OCW	Dhr. drs. R. Minnée
Ministerie van OCW	Dhr. mr. J. den Oudsten
Ministerie van OCW	Dhr. drs. F.K.Reininga
Ministerie van OCW	Dhr. dr. D.D. Reneman
Ministerie van OCW	Dhr. dr. L.J. Roborgh
Ministerie van OCW	Dhr. drs. J.C.G. van Steen
Ministerie van OCW	Dhr. drs. K. van der Steenhoven
Ministerie van OCW	Dhr. drs. J.N. van Yperen
Ministerie van SZW	Dhr. drs. P.A.J. Oomens
Ministerie van VenW	Dhr. ir. A.N. Bleijenberg
Ministerie van VenW	Dhr. prof.dr. F.L. Bussink
Ministerie van VenW	Dhr. drs. W.C.R. de Graaf
Ministerie van VenW	Dhr. A.L. 't Hoen
Ministerie van VWS	Dhr. mr. R. Bekker
Ministerie van VWS	Dhr. dr.ir. C.M. Vos
Ministerie van VROM	Dhr. A.G.J. Aanraad
Ministerie van VROM	Dhr. dr. P. Bloemen
Ministerie van VROM	Dhr. dr. A.G.J. Sedee
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (B)	Dhr. T. Ampe
Ministry of Science, Technology and Innovation (DK)	Dhr. K.N. Jacobsen
Ministry of Science, Technology and Innovation (DK)	Dhr. S. Larsen
Ministry of Science, Technology and Innovation (DK)	Mw. M. Reuss
NWO	Dhr. prof. dr. P. Nijkamp
NWO	Dhr. dr. D.C. Zijdeveld
SenterNovem	Dhr. drs. J. Bruins
SenterNovem	Dhr. drs.ing. M.R. Dasselaar
SenterNovem	Dhr. ir. W.J. Zwolve
Syntens	Dhr. drs. H. Hovestadt
Syntens	Dhr. P. Koudstaal
Syntens	Dhr. drs.ing. H.M. Lardenoye
Syntens	Dhr. A.M.J. Schurgers
Syntens	Mw. ir. M. van der Veen
UK Department of Trade and Industry	Dhr. C. Marshall
UK Department of Trade and Industry	Dhr. M. Beatson
UK Department of Trade and Industry	Mw. S. Web

Overige

IWT (B)	Dhr. L. de Buyser
---------	-------------------

IWT (B)	Dhr. B. de Potter
IWT (B)	Dhr. P. Zeeuwts
National agency for Enterprise and Construction (DK)	Dhr. K. Birk
National agency for Enterprise and Construction (DK)	Dhr. P.A. Norn
Onderwijsraad	Mw. dr. L. van de Venne
Onderwijsraad	Dhr. prof.dr. A.M.L. van Wieringen
Rathenau Instituut	Dhr. Mr. drs. J. Staman
Regieraad Bouw	Dhr. M. van Hattem
Regieraad Bouw	Dhr. ir. A.B. Smaal
Regioregisseur Haaglanden	Mw. drs. M. Fenijn
Sociaal Economische Raad	Mw. drs. B.P.M. Claassen
Sociaal Economische Raad	Dhr. dr. H.H. F. Wijffels
Sociaal Economische Raad	Dhr. drs. C.A. van der Wijst
Vlaamse Raad voor Wetenschaps- beleid (B)	Mw. E. Monard
WRR	Dhr. prof.dr. W.B.H.J. van der Donk
WRR	Dhr. dr. R.J. Mulder

Presentaties over AWT-adviezen

11 januari Presentatie/bespreking AWT-werkprogramma in CWTI (Commissie voor Wetenschaps-, Technologie- en Informatiebeleid).

18 januari Plenaire openingsspeech 'De overheid als intelligente gebruiker van kennis' tijdens het congres 'Publieke Ontwikkeling van onderzoek en kennis', georganiseerd door Science Alliance. Op dezelfde bijeenkomst ook een presentatie in de parallelle sessie 'De departementale kennisfunctie'. Presentaties in het kader van AWT-advies 63 *Kennis voor beleid – beleid voor kennis*.

27 januari Discussiebijeenkomst in het kader van AWT-advies nr 60 *Samen slimmer in ketens* bij het ministerie van VenW.

8 februari Presentatie/bespreking conceptadvies AWT-advies 63 *Kennis voor beleid - beleid voor kennis* in de CWTI.

6-7 maart Deelname als discussiant aan 'Apeldoorn conference' in Norwich (UK) over het thema: How can Europe Compete?

10 maart AWT-advies nr 61 *Een vermogen betalen – De financiering van universitair onderzoek* werd gepresenteerd en aangeboden aan Staatssecretaris Rutte van het ministerie van OCW.

6 april Presentatie van AWT-advies nr 64 *Innovatie zonder inventie. Kennisbenutting in het MKB*, bij directeurenoverleg Stichting Innovatie Alliantie (SIA).

14 april Juryvoorzitter van de prijs 'Innovatie in hogescholen', prijsuitreiking vond plaats op het jaarcongres van de HBO-raad.

19 april AWT-advies nr 62 *De waarde van Weten - De economische betekenis van universitair onderzoek* werd gepresenteerd en aangeboden aan dr. L.J. Roborgh, Directeur-Generaal HBW van het ministerie van OCW.

20 april Presentatie en discussie over AWT-advies 63 *Kennis voor beleid - beleid voor kennis*, tijdens bijeenkomst van het Rijksbrede Strategiebeeraad.

21 april Presentatie en discussie over AWT-advies 61 *Een vermogen betalen. De financiering van universitair onderzoek* in vaste commissie OCW van de Tweede Kamer.

18 mei Lezing gegeven 'KP7 en de nationale onderzoeks- en innovatieagenda' tijdens High level bijeenkomst Europese KP, georganiseerd door EG-Liaison. Lezing in het kader van AWT-advies 57 *Nederlands kompas voor de Europese onderzoeksruimte. Strategisch kader voor de internationalisering van het onderzoeks- en innovatiebeleid*.

27 mei Presentatie over de ontwikkeling van het Nederlandse hoger onderwijsbeleid na 1960, voor de werkgroep universiteitsgeschiedenis te Utrecht.

7 juni AWT organiseerde een symposium over AWT-advies 62 *De waarde van weten – De economische betekenis van universitair onderzoek*. Met een geselecteerd gezelschap – vertegenwoordigers van ministeries, overheidsorganisaties, universiteiten en onderzoeksorganisaties – heeft de AWT van gedachten gewisseld over de mogelijkheden om gevolg te geven aan de aanbevelingen van het advies.

14 juni Deelname aan rondetafel discussie over 'Herinrichting Rijksdienst', visie vanuit de strategische adviesraden.

15 juni AWT-advies nr 63 *Kennis voor beleid – beleid voor kennis* werd gepresenteerd en aangeboden aan drs. K. van der Steenhoven, Secretaris-Generaal van het ministerie van OCW.

16-17 juni Presentatie gegeven 'Business pull: backing winners' en deelname aan 'plenary meeting S&T-advisory councils in EU', in Cambridge, UK.

20 juni Presentatie over AWT-advies nr 61 *Een vermogen betalen. De financiering van universitair onderzoek* aan SenterNovem te Den Haag.

5 juli AWT-advies nr 64 *Innovatie zonder inventie - Kennisbenutting in het MKB* werd gepresenteerd en aangeboden aan Minister Brinkhorst (EZ) en dhr Hermans (MKB-Nederland).

24 augustus AWT-advies nr 65 *Ontwerp en ontwikkeling – De functie en plaats van onderzoeksactiviteiten in hogescholen* werd gepresenteerd en aangeboden aan Staatssecretaris Rutte van het ministerie van OCW.

13 september AWT-advies nr 66 *Diensten beter bedienen – Innovatiebeleid voor diensten* werd gepresenteerd en aangeboden aan drs. Chr.P. Buijink, plv. Secretaris-Generaal van het ministerie van EZ.

29 september Presentatie in het kader van advies nr 66 *Diensten beter bedienen – Innovatiebeleid voor diensten* aan SenterNovem Zwolle.

30 september Lezing gegeven 'Advisory councils on S&T, Dutch experiences' tijdens conferentie georganiseerd door Zwitserse zusterraad in Bern (Zwitserland). Grote bijeenkomst, ca. 100 mensen.

13 oktober Lezing gegeven tijdens het symposium 'Bèta's in de mist' van de Vrije Universiteit Amsterdam.

26 oktober Presentatie van AWT advies nr 64 *Innovatie zonder inventie. Kennisbenutting in het MKB*, tijdens de jubileumbijeenkomst van de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Subsidieadviseurs.

1 november Presentatie over de mogelijkheden en grenzen van prestatiebekostiging in het universitaire onderzoek bij het ministerie van OCW te Den Haag.

7 november Lezing gegeven in het kader van het AWT-advies 64 *Innovatie zonder inventie. Kennisbenutting in het MKB* tijdens de 6e avond van de Wetenschap en Maatschappij te Den Haag.

8 november Een college gegeven over de AWT voor de studenten van het Masteropleiding Science & Technology Studies van de Universiteit van Amsterdam.

16 november Presentatie en deelname discussie over AWT advies nr 63 *Kennis voor beleid - beleid voor kennis* op een bijeenkomst van Rijkswaterstaat en het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

17 november Deelname 'round table discussion secretaries S&T-advisory councils in EU', thema: sturing van onderzoek in Kopenhagen, Denemarken.

22 november Presentatie over de toekomstige inrichting van de derde cyclus in het hoger onderwijs tijdens een VSNU-conferentie in Rotterdam.

29 november Bijdrage geleverd aan het congres Vraaggestuurd Hoger Onderwijs en Onderzoek, georganiseerd door Science Alliance.

1 december Deelname rondetafel discussie over lectoren in het HBO, georganiseerd door SKO (vanuit de HBO-raad).

3 december Presentatie en deelname discussie over AWT advies nr 63 *Kennis voor beleid - beleid voor kennis* op een bijeenkomst van de landbouwdirectie van het Ministerie van LNV.

13 december Presentatie en discussie in het kader van AWT advies 63 *Kennis voor beleid – beleid voor kennis* op VBO/VSO-jaarcongres 'de toekomst van het beleids-onderzoek'. VBO is de vereniging voor beleidsonderzoek; VSO is de vereniging voor statistiek en onderzoek.

16 december Lezing 'Een beleidsperspectief op valorisatie' tijdens een door KVIE georganiseerd congres 'Meerwaarde door kennis; open innovatie als basis voor kennisvalorisatie'.

AWT-gerelateerde nevenactiviteiten:

- Deelname aan tijdelijke VCN-werkgroep wetenschappen (over samenwerking op wetenschapsgebied tussen Vlaanderen en Nederland), ten behoeve van het opstellen van een advies hierover door de CVN, Commissie cultureel verdrag Vlaanderen Nederland.
- Bestuurslid WTMC, onderzoeksschool Wetenschap, Technologie en Moderne Cultuur.
- Lid Raad van Advies opleiding Bedrijfswetenschappen, RU.
- W&T-beleid in Canada, week 'field trip' gericht op uitwisseling beleidspraktijken, georganiseerd door de Canadese ambassade.
- Lid begeleidingscommissie NOWT (Nederlands Observatorium Wetenschap en Technologie).
- Deelname aan de klankbordgroep 'Kennisoverdracht tussen bedrijven en universiteiten' van het CPB.

Media-aandacht

Adviezen

Advies nr. 53: *Backing winners. Van generiek technologiebeleid naar actief innovatiebeleid.* Juli 2003

- ESB, 14-01-05 – Innovatie in Nederland: de markt faalt, de overheid draait

Advies nr. 56: *Netwerken met kennis. Kennisabsorptie en kennisbenutting door bedrijven.* November 2003

- Staatscourant, 30-06-2005 – Slechte aansluiting onderwijs op het bedrijfsleven

Advies nr. 57: *Nederlands kompas voor de Europese onderzoeksruimte. Strategisch kader voor de internationalisering van het onderzoeks- en innovatiebeleid.* Januari 2004

- UK, 14-04-2005 – Europese Commissie wil raad toponderzoek
- Erasmus Magazine, 14-04-2005 – Europese onderzoeksraad gaat 10 miljard verdelen

Advies nr. 58: *De prijs van succes. Over matching van onderzoekssubsidies in kennisinstellingen.* April 2004

- Onderzoek Nederland, 10-06-2005 – *De CFO gaat naar zijn derde universiteit*
- UBlad, 17-11-2005 – *Ik kan me voorstellen dat ik ergernis wek*

Advies nr. 61: *Een vermogen betalen. De financiering van universitair onderzoek.* Februari 2005

- NRC Handelsblad, 5/6-02-2005 – *Financieel prikkelen van onderzoekers is risikant*
- ANP, Persbericht, 02-03-2005 – *Adviesraad: Onderzoek niet extra afrekenen op prestaties*
- Het Financieele Dagblad, 03-03-2005 - *Onderzoek niet extra afrekenen op prestatie*
- De Volkskrant, 03-03-2005 – *Prestatiebeloning afgewezen voor universitair onderzoek*
- ScienceGuide, 03-03-2005 – *AWT: financier onderzoek effectiever, maar wel stabiel*
- UT Nieuws, 03-03-2005 – *AWT wil systeem beter laten werken – “Nog meer prestatiebekostiging ongewenst”*
- Leeuwarder Courant, 03-03-2005 – *Geen prestatieprikkel onderzoek universiteit*
- Ublad, 03-03-2005 – *Alfa en gamma meer onderzoeksgeld*

- Het Financieele Dagblad, 03-03-2005 – *Onderzoek niet extra afrekenen op prestatie*
- Ad Valvas, 03-03-2005 – *AWT: Geef alfa en gamma meer onderzoeksgeld*
- UTnieuws, 03-03-2005 – *AWT wil systeem beter laten werken – “Nog meer prestatiebekostiging ongewenst”*
- Erasmus Magazine, 04-03-2005 – *AWT: Geef alfa en gamma meer onderzoeksgeld*
- Chemisch2Weekblad, 04-03-2005 – *AWT: kabinet moet van eerste geldstroom afblijven*
- Het Financieele Dablad, 09-03-2005 – *Innovatiebeleid gaat in kleine stapjes*
- Onderzoek Nederland, 11-03-2005 – *Brinkhorst niet blij met AWT-advies*
- Erasmus Magazine, 17-03-2005 – *VSNU sombert over kenniseconomie*
- NRC Handelsblad, 22-03-2005 – *We kunnen goed onderzoek stimuleren*
- Folia, 25-03-2005 – *AWT tegen overdaad prestatiebeloning*
- De Volkskrant, 10-12-05 – *De professor krijgt al ruim voldoende prikkels; Universiteiten ruziën over de vraag of financiering af moet hangen van hun prestaties*

Advies nr. 62: *De waarde van weten. De economische betekenis van universitair onderzoek.* April 2005

- Staatscourant, 01-04-2005 – *Kennisinstelling niet centraal bij innovatie*
- Staatscourant, 20-04-2005 – *AWT: meten is niet weten bij economische baten onderzoek*
- Erasmus Magazine, 21-04-2005 – *Wetenschap is olifant*
- UK, 21-04-2005 – *Fundamenteel onderzoek niet onderschatten*
- Ad Valvas, 21-04-2005 – *Nut*
- Facta Nieuwsbrief, 2005-04 – *AWT-advies: De waarde van weten – de economische betekenis van universitair onderzoek*
- Intellectueel Kapitaal, nr. 2 - *De waarde van weten*

Advies nr. 63: *Kennis voor beleid – beleid voor kennis.* Mei 2005

- Chemisch2Weekblad, 30-05-2005 – *AWT: ministeries weten niet waar ze over praten*
- Persbericht Quantas, 30-05-2005 – *APS: Oog voor kennisbeleid bij top ministeries vereist*
- Website OCW, 01-06-2005 – *Persbericht AWT – Beter beleid nodig voor het verwerven en benutten van kennis*
- Nieuwsbrief Kenniskring, nr. 2 – *Beter beleid nodig voor het verwerven en benutten van kennis*
- Intellectueel Kapitaal, nr. 3 – *Kennisbeleid bij top ministeries*
- Onderzoek Nederland, 10-06-2005 – *Innovatieomnibus*
- Haagsche Courant, 09-06-2005 – *De laatste – Kennisbeleid en reputatieschade*

- Nieuwsbrief InnovatiePlatform, juni 2005 – Top ministeries doet te weinig met kennis

Advies nr. 64: *Innovatie zonder inventie. Kennisbenutting in het MKB*. Juli 2005

- Nieuwsbrief Kenniskring, nr. 2 – *MKB-beleid richten op ‘innoveren zonder inventie’*
- Nieuwsbank, 05-07-2005 – *Ingezonden AWT Persbericht*
- VNO-NCW, 05-07-2005 – *Meer aandacht voor toepassingsgericht mkb in innovatiebeleid*
- MKB Nederland, 05-07-2005 – *MKB-Nederland: verheugd dat AWT investeren in mkb-toepassingen steunt*
- Staatscourant, 05-07-2005 – *“Toepassers” heeft meer aan hbo dan aan universiteit*
- ANP, 05-07-2005 – *Brinkhorst: meer kennisvouchers*
- Hogeschoolmagazine Sax, 06-07-2005 – *Hogescholen moeten stages beter begeleiden*
- Twentsche Courant, 06-07-2005 – *Meer geld beschikbaar voor kennis en innovatie in MKB*
- Brabants Dagblad, 06-07-2005 – *Tilburg wil regionaal actieplan*
- Brabants Dagblad, 06-07-2005 – *Meer geld MKB voor innovatie*
- BN/De Stem, 06-07-2005 – *MKB moet veel meer innoveren; Minister geeft extra steun*
- Het Financieele Dagblad, 06-07-2005 – *Brinkhorst belooft extra geld vouchers – Meer tegoedbonnen voor kennis*
- Science Guide, 07-07-2005 – *AWT: Meer focus op ‘toepassers’ in mkb stimuleert innovatie*
- Onderzoek Nederland, 08-07-2005 – *De toepassers verdienen meer aandacht*
- Internet Syntens, 09-07-2005 – *Meer kennisvouchers*
- EZ-site, 13-07-2005 – *Innovatie gebaat bij MKB ‘toepassers’*
- Het Financieele Dagblad, 09-08-2005 – *Platform innovatie kan meer bereiken*
- HOP, 16-08-2005 – *AWT: “Stages beter begeleiden”*
- Internet Syntens, 14-09-2005 – *Innovatie zonder inventie, kennisbenutting in het MKB*
- Hoofdbedrijfschap Ambachten, 06-12-05 – *Meer hoger opgeleiden naar mkb*

Advies nr. 65: *Ontwerp en ontwikkeling. De functie en plaats van onderzoeksactiviteiten in hogescholen*. Augustus 2005

- Perbericht van MKB-Nederland, 18-08-2005 – *MKB-Nederland: primaire taak hogeschool is onderwijs, niet onderzoek*
- Amersfoortse Courant, 25-08-2005 – *Onderzoek op HBO bijzaak*
- NRC Handelsblad, 24-08-2005 – *Promoveren hoort niet op hogescholen*
- Persbureau ANP, 24-08-2005 – *Onderzoek op hogeschool alleen aanvulling*
- Leeuwarder Courant, 25-08-2005 – *Onderzoek hogeschool alleen als aanvulling*

- Staatscourant, 25-08-2005 – *HBO-raad: wij willen niet concurreren met universiteit*
- Hogeschoolmagazine Sax, 25-08-2005 – *Onderzoek aan hbo moet onderwijs versterken*
- De Telegraaf, 25-08-2005 – *Meer academici naar kleinbedrijf*
- Fontys Hogescholen Nieuws, 26-08-2005 – *Promoveren hoort niet op hogescholen*
- Nieuwsbrief Science Guide, augustus 2005, nr. 34
- Leeuwarder Courant, 01-09-2005 – *HBO-voorzitter wil meer masters en onderzoeksgeld*
- Website HBO-raad, 01-09-2005 – *Erkenning belang onderzoek hogescholen*
- Het Financieele Dagblad, 02-09-2005 – *School en ondernemer verstaan elkaar niet*
- HvA community onderwijsontwikkeling, 03-10-05 – *AWT rapport: Ontwerp en ontwikkeling. De functie en plaats van onderzoeksactiviteiten in hogescholen*
- Facta Nieuwsbrief, 03-10-2005 – *AWT-advies: Ontwerp en ontwikkeling: de functie en plaats van onderzoeksactiviteiten in hogescholen*

Advies nr. 66: *Diensten beter bedienen. Innovatiebeleid voor diensten.* Augustus 2005

- Staatscourant, 13-09-2005 – *AWT: innovatie in diensten door niet-technische kennis*
- Website DHV, 13-09-2005 – *AWT-advies: Verbreed innovatiebeleid door dienstensector*
- EZ Intranet, 14-09-2005 – *Innoveer niet alleen in techniek*
- Metro, 14-09-2005 – *Innovatiebeleid te technisch*
- Internet Syntens, 14-09-2005 – *Diensten beter bedienen*
- EVO Nieuws, 14-09-2005 – *Aangepast innovatiebeleid voor diensten nodig*
- Fontys Hogescholen Nieuws, 14-09-2005 – *Innovatie is meer dan alleen technologische vernieuwing*
- Onderzoek Nederland, 23-09-2005 – *EZ moet openstaan voor innovatie dienstensector*
- Website ICT-Office, 26-09-2005 – *Meer dan technologie alleen*
- Hogeschoolmagazine Sax, 31-10-2005 – *Hoger onderwijs kleine rol bij innovatie en dienstensector*

Advies nr. 67: *Tijd voor een opKIQer! Méér investeren in onderwijs en onderzoek.* Oktober 2005

- Intranet OCW, oktober – *Persbericht AWT: No-regret-beleid noodzakelijk*
- De Telegraaf, 26-10-05 – *Investering in kennis onvoldoende*
- Staatscourant, 26-10-2005 – *Overheid, investeer meer in kennis en innovatie*
- Staatscourant, 26-10-2005 – *Ik blijf praten tot het kabinet antwoordt*
- Website EZ, 26-10-2005 – *Meer investeren in onderwijs en onderzoek noodzakelijk*

- Nieuwsbrief UTwente, 26-10-2006 – *AWT-voorzitter Siermans wil wervende en inspirerende visie op kennissamenleving*
- Fontys Hogescholen Nieuws, 27-10-2005 – *AWT-voorzitter wil Nederland bekeren*
- FontysOnline Nieuws, 27-10-2005 – *AWT-voorzitter wil Nederland bekeren*
- Website Staatscourant, 27-10-2005 – *AWT: overheid moet meer investeren in kennis en innovatie*
- ANP: 27-10-2005 – *Adviesraad: Investing in kennis onvoldoende*
- Food Holland Nieuws, 27-10-2005 – *AWT: Méér investeren in onderwijs en onderzoek*
- Persbericht VSNU, 27-10-2005 – *AWT legt vinger op zere plek: doorpakken met kennisbeleid*
- MKBnet, 28-10-05 – *Adviesraad: Investing in kennis onvoldoende*
- Erasmus Universiteit, 28-10-2006 – *Meer investeren in onderwijs en onderzoek*
- Website Innovatieplatform, 28-10-2005 – *Brinkhorst wil bedrijven meer laten investeren in onderwijs en innovatie*
- Trouw, 02-11-05 – *Motto kabinet moet kennis en nog eens kennis zijn*
- Nieuwsbrief KennisKring Amsterdam, nr. 3 – *Meer investeren in onderwijs en onderzoek*
- Onderzoek Nederland, 04-11-05 – *Van aardgas kan de KIQ niet leven*
- De Volkskrant, 28-11-05 – *Kwaliteit heeft een prijs, ook in het onderwijs*
- ScienceGuide, 30-11-05 – *Uur van de waarheid voor kennisbeleid*
- Monitor, SenterNovem, dec. 2005 – *AWT advies "Tijd voor een OpKiqer!"*

Briefadvies

Briefadvies aan de minister van OCW inzake onderzoeksloopbanen. Juli 2005

- Het Financieele Dagblad, 16-07-2005 – *Adviesraad AWT wil sandwich-promovendi*
- Hogeschoolmagazine Sax, 16-08-2005 – *Loopbaanbeleid promovendi moet beter*
- HOP, 22-08-2005 – *Loopbaanbeleid promovendi moet beter*
- UtNieuws, 25-08-2005 – *Loopbaanbeleid aio's moet beter*
- ABVAKABO FNV, september 2005 – *Zorgen over sandwichpromotie*

Achtergrondstudies

Achtergrondstudie nr. 26: *AWT verkenning: Schoolagenda 2010*. Maart 2002

- HvA community onderwijsontwikkeling, 01-11-05 – *De invalshoek van deze verkenning van de AWT is macro- en lange termijngericht*

Achtergrondstudie nr. 31: *Mythe en werkelijkheid. Gedrag van innovatieve dienstverleners in zeven sectoren*. Maart 2005

- Facta Nieuwsbrief 2005-03 – *AWT: Mythe en werkelijkheid: gedrag van innovatieve dienstverleners in zeven sectoren*
- Intellectueel Kapitaal, nummer 2, 2005 – *Mythes over innovatie*
- Staatscourant, 01-04-2005 – *Kennisinstelling niet centraal bij innovatie*
- ScienceGuide, 07-04-2005 – *Dienstverlening innovatief met HO*
- Computable, 08-04-2005 – *Onderzoek AWT prikt mythes over dienstensector door*
- Onderzoek Nederland, 08-04-2005 – *Dienstensector innovatiever dan gedacht*
- ESB, 17-06-2005 – *Feiten en ficties over innovatie in de diensten*
- HOP, 06-04-2005 – *Hoger onderwijs kleine rol bij innovatie dienstensector*

AWT Algemeen

- De Volkskrant, 18-01-2005 – *Onderwijsgeld erbij en vooral anders uitgeven*
- NRC Handelsblad, 19-01-2005 – *Handel en Wetenschap*
- NRC Handelsblad, 20-01-2005 – *Scepsis leidt tot leegte*
- NRC Handelsblad, 26-02-2005 – *“Afrekenen” is een toverwoord in de grutterspolitiek*
- Hogeschoolmagazine Sax, 31-10-2005 – *Wetenschappelijk advies voor beleidsmakers*
- Ublad Online, 13-10-2005 – *Van Rooy in SER*
- Innovatie-impuls Eindhoven, 13-09-2005 – *Commissie Siermans spreekt*

AWT en Innovatieplatform

- Staatscourant, 23-02-2005 – *Het Innovatieplatform doet niets, maar is wel heel nuttig*
- Het Financieele Dagblad, 09-03-2005 – *Wijffels oppert einde van innovatieplatform*
- Computable, 11-03-2005 – *Innovatieplatform te zweverig*
- FEM Business, 12-03-2005 – *Innovatieplatform ter discussie*
- De Volkskrant, 10-03-2005 – *De ene Balkenende is de andere niet; Minister-President verdedigt met twee petten op zijn bekritiseerde innovatiebeleid*
- Ad Valvas, 17-03-2005 – *Klok tikt voor Innovatieplatform*
- Staatscourant, 11-05-2005 – *Sleutelgebiedenaanpak werkt*
- Het Financieele Dagblad, 01-06-2005 – *Aardgasspot moet ingezet voor innovatie – Innovatieplatform wil herschikking*